

Upravnopravna regulacija instituta prebivališta

Marić, Antonia

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic Nikola Tesla in Gospić / Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:107:677274>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-22**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository](#)

VELEUČILIŠTE NIKOLA TESLA U GOSPIĆU

Antonia Marić

UPRAVNOPRAVNA REGULACIJA INSTITUTA PREBIVALIŠTA
ADMINISTRATIVE REGULATION OF THE INSTITUTE OF RESIDENCE

Završni rad

Gospić, veljača 2017.

VELEUČILIŠTE NIKOLA TESLA U GOSPIĆU

Upravni odjel

Stručni studij upravnog prava

UPRAVNOPRAVNA REGULACIJA INSTITUTA PREBIVALIŠTA
ADMINISTRATIVE REGULATION OF THE INSTITUTE OF RESIDENCE

Završni rad

MENTOR:

mag.iur., Ivan Malenica, pred.

STUDENT:

Antonia Marić

MBS: 2963000124/08

Gospić, veljača 2017.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Upravni odjel

Gospić, 13.1. 2017.

ZADATAK

za završni rad

Pristupniku Antoniji Manić MBS: 2963000124/08

Studentu stručnog studija upravni izdaje se tema završnog rada pod nazivom

Upravno-pravna regulacija instituta prebivališta

Sadržaj zadatka :

Obraditi Zakon o prebivalištu na način da se pruži osnovni pregled elemenata regulacije instituta prebivališta. Rad će analizirati ovaj institut, tj. institut prebivališta domaćin, hrvatskih državljana te će pružiti osnovni uvid u povijest ovog instituta da bi se nakon toga koncentrirao na postupovne te materijalno-pravne elemente instituta. U dijelu u kojemu je dostupna prikazati će se upravno-sudska te ustavno-sudska praksa.

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

Mentor: Juan Makewica, pred. zadatku: 13.1.2017. [potpis]
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Pročelnik odjela: Tomislav Logar predati do: 30.09.2017. [potpis]
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Student: Antonija Manić primio zadatak: 13.1.2017. [potpis]
(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku

SAŽETAK:

Objašnjenje pojma prebivališta možemo pronaći u pravnom zborniku Codex Iustinianus, zapisano 529. god. u Konstantinopolu. Ono je jedno od najstarijih objašnjenja pojma prebivališta, a glasi: Domicilium est ubi qui degit, rerumque suarum summam constituit eo consilio, ut ibi maneat.¹ Kroz povijest pojam prebivališta definiran je raznim terminima i evidencijama o ustroju prebivališta. Povijesno gledajući, kada razmatramo pojam prebivališta možemo zamijetiti da usprkos vremenskom i povijesnom otklonu, ne dolazi do bitnih radikalnih promjena. Prebivalište je bilo i ostalo jedno od najjednostavnijih i najočiglednijih pokazatelja statusa neke osobe. To se može uočiti i 1500. godina nakon zapisane definicije pojma prebivališta iz Codexa Iustinianus, u hrvatskom Zakonu o prebivalištu i boravištu građana iz 1991. god., gdje se pojam prebivališta definira kao „mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi i u kojem ima osigurano stalno stanovanje.“ Sadržajno, gotovo da nema razlike između te dvije definicije. Člankom 32. stavak 1. Ustava RH iz 1990. god. propisano je da „svatko tko se zakonito nalazi na teritoriju RH ima pravo slobodno se kretati i birati boravište.“ Na temelju te ustavne odredbe Sabor RH donio je Zakon o prebivalištu i boravištu građana koji je stupio na snagu 8. listopada 1991. god. Zakon je noveliran 1993. god., a zatim i 2000. god. Odlukom Ustavnog suda, te 2012., odnosno 2013. god. (NN 144/2012, 158/2013)

U upravnom, parničnom ili izvanparničnom postupku prebivalište je važno za određivanje nadležnosti. U međunarodnom, privatnom i procesnom pravu ono je također značajno kao poveznica za određivanje nadležnosti sudova i mjerodavnog prava za statusne, obiteljske, imovinske i druge pravne odnose. U praksi se najviše ističu povrede prava na poštovanje obiteljskog života kroz manipuliranje s institutom prebivališta. Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava ukazuje na velik broj slučajeva uskraćivanja prijave prebivališta članovima obitelji podnositelja zahtjeva.

Boravište, prema Zakonu o prebivalištu, članak 2. stavak 2. je „mjesto i adresa u RH na kojoj osoba privremeno boravi, ali se na toj adresi nije stalno nastanila u smislu stavka 1. ovog članka.“ Boravište je značajno za određivanje mjesne nadležnosti tijela u sudskim i upravnim postupcima.

¹ Prebivalište neke osobe je mjesto gdje živi i u kojem se nalazi najveći dio njegove imovine.

Ključne riječi: prebivalište, boravište, adresa, prijava, odjava, nadležno tijelo, konzularni ured, nadležnost, izjava, zakon, pravilnik.

SUMMARY:

An explanation of the concept of residence can be found in the legal proceedings Iustinianus Codex, written 529 years. in Constantinople. It is one of the oldest explanations of the concept of residence, and read: *Domicilium qui est ubi degit, rerumque suarum summa constituit eo consilio, ut ibi maneat.* Throughout history, the concept of residence is defined in different terms and records of the Organization of residence. Historically, when we consider the concept of residence, we can note that, despite the time and historical disqualification, there is no essential radical changes. Residence was and still is one of the simplest and most obvious indicators of the status of a person. This can be seen in 1500 years after the written definitions of residence Codex Iustinianus, the Croatian Law on Permanent and Temporary Residence of 1991, where the concept of residence is defined as "a place where a person settled with an intention of permanent lives and has secured permanent housing. "in terms of content, there is almost no difference between the two definitions. Article 32, paragraph 1 of the Constitution of 1990. provides that "anyone who is lawfully within the territory of the Republic of Croatia has the right to move freely and choose his residence." On the basis of these constitutional provisions the Croatian Parliament passed the Act on Residence of which entered into force on 8 October 1991. The law was amended in 1993, and then in 2000. Decision of the Constitutional Court, as well as 2012 and 2013. (Official Gazette, 144/2012, 158/2013)

In administrative, contentious or non-contentious proceedings residence is important for determining jurisdiction. In international, private and procedural law it is also important as a link to the competence of the courts and the law of status, family, property and other legal relations. In practice, the most prominent violation of the right to respect for family life through manipulation of the Institute of residence. The jurisprudence of the European Court of Human Rights indicates a large number of cases of denial of registration of permanent residence to family members of the applicant.

Residence, according to the law on residence, Article 2, paragraph 2 of the "place and address in the Republic of Croatia to which a person temporarily staying, but at that address is not

permanent residence within the meaning of paragraph 1 of this Article." Residency is important for determination of territorial jurisdiction body in judicial and administrative proceedings.

Keywords: domicile, whereabouts, address, registration, cancellation, form, the competent body, consular office, jurisdiction, statements, law, rule book.

SADRŽAJ

I. UVOD.....	1
II. POVIJESNI RAZVOJ INSTITUTA PREBIVALIŠTA	2
2. Razvoj instituta prebivališta u Hrvatskoj	3
2.1. Zakon o prebivalištu i boravištu građana	5
2.2. Izmjene i dopune Zakona o prebivalištu i boravištu građana	5
2.2.1. Odredbe članka 2. i članka 13. Zakona o prebivalištu i boravištu građana	6
III. DETALJNA ANALIZA ODREĐENIH ČLANAKA ZAKONA O PREBIVALIŠTU.....	10
IV. PRAKSA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA (ESLJP)	33
4.1. Neki od primjera iz sudske prakse ESLJP	34
V. ZAKLJUČAK.....	38
VI. POPIS KRATICA:	39
VII. PRAVNI IZVORI I LITERATURA:	40

I. UVOD

Tema ovog rada je upravnopravna regulacija instituta prebivališta. Pod pojmom prebivališta (eng. *domicile, habitual residence*; njem. *Wohnsitz, Domizil*; franc. *domicile*) podrazumijevamo mjesto u kojem se fizička osoba s odobrenim trajnim boravkom nastanila s namjerom da u njemu živi. Ta definicija podrazumijeva dva elementa: faktični i voljni. Faktični element prisutnost je osobe u nekom mjestu, a voljni neizmjenjerna namjera da trajno u tome mjestu ostane. Prebivalište se najčešće određuje po pravu države čije tijelo rješava predmet. Katkad se od toga pravila odstupa tako da se, ako se odlučuje o tome ima li stranka prebivalište u kojoj stranoj državi, primjenjuje pravo te države (*lex teritorij*). U kontinentalnome pravnom krugu, prebivalište se uglavnom pojavljuje kao podredna poveznica u slučajevima kada se mjerodavno pravo ne može odrediti upućivanjem na pravo državljanstva, i to uglavnom kod osobnog statusa, tj. prava mjerodavnog za osobne, obiteljske i nasljednopravne odnose. Prebivalište tek iznimno ima ulogu primarne poveznice, npr. pri određivanju prava mjerodavnog za jednostrani pravni posao. U građanskim sudskim postupcima prebivalište je kriterij za određivanje općemjesne nadležnosti i opće međunarodne nadležnosti.²

Kroz ovaj rad, analizirajući povijeni razvoj instituta prebivališta, te osvrćući se na definicije i termine kojima se kroz vrijeme i praksu uređuje pojam instituta prebivališta, ukazati ću na upravnopravnu regulaciju istog.

² "Prebivalište", u: Pravni leksikon, Zagreb, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2007., str. 1237.

II. POVIJESNI RAZVOJ INSTITUTA PREBIVALIŠTA

Daleke 529. godine pojam prebivališta je zapisan u već spomenutoj pravnoj zbirci carskih konstitucija, Codex Iustinianus (Justinijanov Kodeks)³ u Konstantinopolu, današnjem Istanbulu. Terminom *lares collocare* pojam prebivališta u klasičnom Rimu označavao je smještanje obiteljskog duha (*genius*) u nekoj sredini, odnosno sinonim za „promijeniti mjesto prebivališta, naseliti se.“ Pojam *domus* (*lat. kuća*) nije označavao samo domove, već i način života, obuhvaćao je, ne samo značenje doma materijalne prirode, već ulazi u religioznu, ekonomsku, socijalnu i pravnu dimenziju. U stoljeću Krista, u Rimu žive slobodni rimski građani, te sluge i robovi koji su se ubrajali u obitelj - prebivali su u seoskim ili gradskim kućama koje su nazivali *domus*. Zbog sve većeg širenja vojnog i političkog utjecaja, u Carstvu je došlo do velike fluktuacije stanovništva. Obvezu prijave i odjave prebivališta, upravne vlasti (*lat. magistrature*), nisu nikada uvele, već su povremeno organizirali popise stanovništva zbog poreza i vojnih potreba. Nije bilo policije, pa su uz magistrate, određene administrativne poslove obavljale vojne jedinice. Nije bilo posebnog evidentiranja novonaseljenih osoba na nekom području. Princip upravljanja provincijama, ličio je na upravljanje trgovačkim društvima. Stanovnici srednjovjekovne Europe istodobno su prebivali u tri paralelne sredine: u kraljevstvu, u gradu, i u kući koja je bila jezgra toga društva. U tim zajednicama, gradske općine (komune) propisivale su sve modalitete života. Vodile su i evidenciju o prebivalištu. U XIV st. u Italiji, javljaju se prvi katastri, koji uz izvještaje o imovini, izvještavaju vlasti i o broju članova obitelji u pojedinoj nekretnini. Na temelju poreznih izjava, također su se mogle dosta precizno utvrditi osobe koje prebivaju u određenoj kući. Brojne seoske obitelji bile su smještene na zemlji feudalaca, gdje su bile tretirane kao predmeti. Smatralo se da svi ljudi na posjedu, uključujući i stoku pripadaju gospodaru, koji je o broju svojih podanika i stoke vodio evidenciju. Samo poneki, slobodni seljaci (*lat. manentes*) donekle slobodno mogu mijenjati prebivalište. Oni kasnije postaju obrtnici koji će se udruživati u cehove.

³ Codex Iustinianus (Justinijanov kodeks) je zbirka carskih konstitucija (*constitutiones principum*) nazvana po bizantskom caru Justinijanu I. Velikom koji ju je dao sastaviti, a koja je ujedno i prvo djelo njegove kodifikacije rimskog prava, poznate pod nazivom *Corpus Iuris Civilis*.

2. Razvoj instituta prebivališta u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je evidencija prebivališta i boravišta ustanovljena na temelju podataka iz popisa stanovništva, kojeg je organizirala Vlada, 1857. godine u vrijeme Habsburške monarhije. Birokracija je već 1850. god. angažirala pripreme za provedbu popisa stanovništva u civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji. Popisivanje je započelo, 1. veljače 1851. god., u organizaciji Banske vlade koja već na samom početku nailazi na poteškoće. Dotadašnji podatci o broju i kretanju stanovnika bili su nepouzdana, vojska koja je popisivala stanovništvo, u dosta slučajeva, stanovnike bi evidentirala na temelju izjave samo jednog člana obitelji, zbog loših cesta nisu odlazili u sva naselja. Osobe koje su bile odsutne iz zavičajne općine, poradi sezonskih poslova, služenja vojske, liječenja i sl. također nisu evidentirane. 1851., u kolovozu, završio je popis za koji se držalo da je neuspješan. Idući popis, sa točnijim podacima, proveden je 1857.⁴ Evidencija iz tog popisa poslužila je upravnim tijelima, tj. općinama i policiji (redarstvu) koja je zbog straha od unutarnjih neprijatelja ustrojila još efikasniju evidenciju domaćeg stanovništva i stranaca – *tuđinach*. Pod pojmom *tuđinach* smatrali su se u prvom redu pokretljivi niži slojevi – trgovci, radnici i sluge, koji nisu pripadali zavičajnoj općini u kojoj su boravili. Općinske vlasti izdavale su potvrdu o promjeni mjesta stanovanja, koju je morala imati svaka osoba koja je mijenjala boravište ili prebivalište. Sabor je 30. travnja 1880. usvojio hrvatski Zakon o zavičajnim odnosima, koji je uređivao pripadnost hrvatskim općinama i prava koja su iz toga proizlazila. Pravo zavičajnosti uključivalo je i pravo nesmetanog prebivališta u općini. Zavičajnost se stjecala rođenjem, zaposlenjem u područnoj državnoj službi ili uz najmanje četiri godine boravka u općini. Pod određenim okolnostima zavičajnost je mogla biti i privremenog karaktera. Općine su vodile popis zavičajnika. Iako vrlo sličan institutu prebivališta, institut zavičajnosti bio je šireg značenja, jer je bio osnova za određivanje državljanstva. Bliži današnjem institutu prebivališta, bio je institut *općinarstva*. Sadržajno uže u odnosu na *zavičajnost*. Pojam općinarstva označavao je pripadnost općini prema posjedu zemlje i kuće. Općinari su uživali prava nesmetanog prebivališta u općini i ako nisu

⁴ Gross, M., Počeci moderne Hrvatske, Zagreb, 1985., str. 29.-59.

istodobno uživali zavičajno pravo. Stranci su također, po određenim pretpostavkama mogli postati općinari. Kotarski uredi vide evidenciju općinara.

Nakon Stvaranja Kraljevstva SHS 1921. god., donesen je Vidovdanski ustav, koji regulira centralističko državno uređenje. Vidovdanski ustav uređivao je i pitanje prebivališta. Članak 12. stavak 1. Ustava propisuje da „svaki državljanin može po volji u zemlji odabrati mjesto prebivanja i boravljenja“. Na temelju te odredbe donesen je i Zakon o prebivanju i boravljenju u Kraljevini SHS. Evidenciju su ustrojile policijske vlasti.

Poslije II. svjetskog rata, u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji (FNRJ), pitanje prebivališta i boravišta bilo je uređeno Uredbom o prijavljivanju boravka. Kasnije, 1959. god. u svezi s Uredbom, donesen je Pravilnik o prijavljivanju prebivališta i boravka. Prema njemu, nadležnost za vođenje evidencije pripadala je sekreterijatu za unutrašnje poslove sreskog narodnog odbora, a evidenciju za boravak vodila su tijela unutrašnjih poslova. Obvezu prijavljivanja imale su osobe starije od šesnaest godina. 1965. godine Uredbu i Pravilnik, zamijenio je Osnovni zakon o evidenciji i prebivališta i boravišta građana. Nadležnost za evidenciju prebivališta i boravišta vodili su općinski organi unutarnjih poslova. Zakon propisuje da će se prijavljivanje prebivališta i boravišta stranaca urediti posebnim zakonom.

Prema Ustavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) iz 1963., i prema kategoriji saveznih zakona, Sabor Socijalističke Republike Hrvatske donio je Zakon o prijavljivanju i boravištu građana.⁵ U kategoriju saveznih zakona, Ustav SFRJ uvodi Osnovne zakone, u područjima u kojima je federacija donosila osnovne zakone poput Osnovnog zakona o evidenciji prebivališta i boravišta građana, republika je mogla potpunije uređivati odnose iz područja saveznog zakonodavstva.

Ustavom SFRJ iz 1974., između republika i federacije razgraničena je normativna nadležnost. Tako, u potpunu nadležnost republika prelazi pravna problematika prebivališta i boravišta građana. Iste godine, u prosincu Sabor SR Hrvatske usvojio je Zakon o prijavljivanju i boravištu građana.⁶ Stupanjem na snagu ovog zakona, prestao je važiti Zakon o prijavljivanju prebivališta i boravišta građana

⁵ *Narodne novine*, u daljnjem tekstu NN, br.7/67

⁶ NN br. 54/74

iz 1967. Prebivalište i boravište definirano je slično kao i u prijašnjim propisima. Evidencija o prebivalištu i boravištu građana vodila se u obliku kartoteka.

Zakon po kojem je danas uređen institut prebivališta kod nas, Zakon o prebivalištu i boravištu građana, odnosno Zakon o prebivalištu, donio je Sabor Republike Hrvatske 1991. Zakon je doručivan u par navrata izmjenama i dopunama određenih sadržajnih dijelova zakona. Svaki hrvatski državljanin koji se nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ima prebivalište u Republici Hrvatskoj, a može imati i boravište.⁷

2.1. Zakon o prebivalištu i boravištu građana

Ustav Republike Hrvatske iz 1990., čl. 32. stavak 1., propisuje da „*svatko tko se zakonito nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ima pravo slobodno se kretati i birati boravište.*“ Na temelju te ustavne odredbe Sabor Republike Hrvatske donio je Zakon o prebivalištu i boravištu građana koji je stupio na snagu 8. listopada 1991. god. Zakon je noveliran 1993., 1994. god., a zatim i 2000. god. Odlukom Ustavnog suda, te 2012., odnosno 2013. god. (NN 144/12, 158/13).

Zakonom o prebivalištu, iz 2012. godine, se uređuju uvjeti prijave i odjave prebivališta i boravišta hrvatskih državljana, vođenje zbirke podataka o prebivalištu i boravištu te postupci odjave prebivališta po službenoj dužnosti i promjena tih podataka.⁸

2.2. Izmjene i dopune Zakona o prebivalištu i boravištu građana

Nakon dulje pripreme i značajnijih izmjena Hrvatski sabor je 14. prosinca 2012. godine donio novi *Zakon o prebivalištu*⁹ koji je zamijenio dosadašnji *Zakon o prebivalištu i boravištu građana* (NN br. 53/91, 26/93, 29/94, 11/00). Stupio je na

⁷ Borković, I., *Upravno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2002., str. 163.

⁸ Zakon o prebivalištu, NN br. 144/12, 158/13

⁹ Zakon o prebivalištu, NN br. 144/12, 158/13

snagu 29. prosinca 2012. godine. Prethodno tome, na sjednici održanoj 16. veljače 1999. godine, Ustavni sud donio je rješenje¹⁰ o pokretanju postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske odredaba članka 2., 3. i članka 13. stavka 2. Zakona o prebivalištu i boravištu građana. Pokreće se postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske odredbi članka 2. i članka 13. stavka 2. Zakona o prebivalištu i boravištu građana, ne prihvaća se prijedlog za pokretanje postupka ocjene suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske odredbe članka 3. (NN br. 53/91)

Ustavni sud RH, za ocjenu ustavnosti pojedinih odredaba Zakona o prebivalištu i boravištu građana, na sjednici 19. siječnja 2000. god., donio je odluku,¹¹ kojom se ukidaju odredbe koje sadrže članci 2. i 13. st. 2. Zakona o prebivalištu i boravištu građana.¹²

2.2.1. Odredbe članka 2. i članka 13. Zakona o prebivalištu i boravištu građana

Članak 2. stavak 1. Zakona o prebivalištu i boravištu građana prvobitno je glasio: *Prebivalište je mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi i u kojem ima osigurano stalno stanovanje.* Predlagatelj ustavne tužbe navodi Ustavnom sudu Republike Hrvatske (USRH) da je u odredbama članka 2. ograničeno ustavno pravo na slobodno kretanje, jer da se to pravo veže ne samo uz volju građana već i uz njegovo imovno stanje, definirano kao „imati osigurano stanovanje“. Po mišljenju predlagatelja, takvo ograničenje nije utemeljeno na odredbi čl. 32. stavak 3. Ustava RH, koji glasi: *Pravo kretanja na teritoriju Republike Hrvatske, pravo ulaska u nju i izlaska iz nje, može se iznimno ograničiti zakonom, ako je to nužno radi zaštite pravnog poretka ili zdravlja, prava i sloboda drugih,* dakle, deklarira pravo građana na nesmetano kretanje.

„Ustavni sud je ocijenio da je zahtjev za osigurano stanovanje u kontekstu prebivališta, tj. prema definiciji da je prebivalište mjesto u kojem građanin, između ostalog ima osigurano stalno stanovanje, suprotan odredbi članka 32. stavka 1.

¹⁰ Rješenje USRH, broj U-I-496/1998 od 16. veljače 1999., NN br. 22/99

¹¹ Odluka USRH, br. U-I_496/1998. od 16.2.1999., NN, br. 11/00

¹² NN, br. 53/91, 26/93

Ustava, koji glasi: *Svatko tko se zakonito nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ima pravo slobodno se kretati i birati boravište*, dakle govori o pravu slobodnog kretanja i biranja boravišta, pa da je suprotan i odredbi stavka 3. istog članka Ustava koja omogućuje propisivanje ograničenja prava kretanja, ali samo ako je to nužno radi zaštite pravnog poretka ili zdravlja, prava i sloboda drugih.

Također, iz osporavane odredbe proizlazi da se građanin ne može slobodno kretati, jer ako u određenom mjestu nema osigurano stalno stanovanje, ne može u tom mjestu prijaviti prebivalište, dakle ne može ga slobodno birati.

Točno je da se ustavno pravo kretanja može ograničiti kako to određuje članak 32. stavak 2. Ustava. Međutim, ne može se zaključiti da bi činjenica neimanja osiguranog stalnog stanovanja mogla ugroziti pravni poredak, zdravlje, prava i slobode drugih, u toj mjeri da bi se građaninu u takvoj situaciji trebalo uskratiti prijavu prebivališta, odnosno, da bi uskrata takve prijave predstavljala zaštitu navedenih dobara od građanina koji u mjestu u kojem želi prijaviti prebivalište nema osigurano trajno stanovanje.

Sud ne nalazi ustavnu osnovu za ograničavanje biranja prebivališta na način da se to uvjetuje osiguranim stalnim stanovanjem, bez obzira što je notorno da građanin u mjestu u kojem želi stalno živjeti mora i negdje stanovati. Odlukom Ustavnog suda iz 2000. god. ukinut je članak 2. stavak 1. u dijelu koji je glasio „*i u kojem ima osigurano stalno stanovanje*“. Istom Odlukom ukinut je i stavak 2. članka 2. koji je glasio: *U smislu ovog zakona smatra se da građanin ima osigurano stalno stanovanje ako ima useljiv stan, po osnovi vlasništva, ugovora o najmu, ili drugoj valjanoj pravnoj osnovi.*

Ovom odredbom propisano je što se smatra stalnim stanovanjem u smislu tog Zakona, pa tu odredbu Sud također ukida.

Posebno u svezi članka 3., predlagatelj navodi da kada nadležno tijelo utvrđuje prebivalište, onda građanin ne mora imati "osigurano stalno stanovanje" pa se pita zašto mora imati osigurano stalno stanovanje kada sam određuje svoje prebivalište."¹³

¹³ Odluka USRH, br.U-I_496/1998. od 16.2.1999., NN, br. 11/00

Članak 13. je glasio:

Nadležno tijelo odbit će rješenjem prijavu prebivališta ako podnositelj prijave u propisanom roku ne podnese dokaze o ispunjavanju uvjeta iz članka 2. ovog zakona.

Nadležno tijelo će po službenoj dužnosti donijeti rješenje o brisanju iz evidencije o prebivalištu ako utvrdi da je podnositelj prijave dao netočne i neistinite podatke.

Odlukom Ustavnog suda iz 2000. god. stavak 1. je ukinut, osim pojedinih odredbi članka 2. i stavak 2. članka 13. Zakona o prebivalištu i boravištu građana kojim je prijava prebivališta u nekom mjestu uvjetovana dokazom o stalnom zaposlenju ili stalnim izvorom prihoda. Iz spomenute odredbe proizlazi da nadležno tijelo može odbiti prijavu prebivališta ako na traženje tog tijela podnositelj ne podnese dokaze o svom zaposlenju ili drugom izvoru prihoda, što govori da nadležno tijelo ima ovlasti slobodno ocijeniti, hoće li, ili neće, u nekom slučaju zatražiti od podnositelja prijave, dokaz o njegovom zaposlenju ili drugom izvoru prihoda, pa ukoliko podnositelj na zahtjev takav dokaz ne podnese, nadležno tijelo može odbiti prijavu.

„Nejasno je koje dokumente osoba/podnositelj prijave prebivališta treba priložiti, a kojima se može dokazati namjera stalnog prebivanja u određenom mjestu. Neprihvatljivo je i neustavno da se podzakonskim aktima ili diskrecionom ocjenom službenika ocjenjuje vrsta i valjanost takvih dokumenata. Primjerice, nejasno je na koji način će nezaposlena osoba bez radne knjižice i bez vlasništva nad nekretninama dokazati namjeru stalnog življenja u određenom mjestu. Ako građanin pokrene proceduru prijave prebivališta (što znači da je možda tek došao u državu i da ne posjeduje osobnu iskaznicu RH, što dalje znači da još nije mogao biti uključen u društvo), koje dokumente građanin može priložiti kako bi dokazao da u tom mjestu namjerava prebivati!“¹⁴

Time bi se, tj. primjenom ove odredbe ograničilo pravo slobode kretanja, odnosno biranja boravišta. Pravo na prebivalište je pravo koje je primarno vezano uz suverenu volju građana pa sama činjenica vlasništva, posjeda neke nekretnine, kao i stanje bankovnog računa ne smiju biti razlog za ograničenje tog temeljnog ljudskog prava. Nadležno tijelo u skladu ove

¹⁴ GONG, dostupno na :

http://www.gong.hr/media/uploads/dokumenti/Clanci/GONG_Komentari_Zakon_o_Prebivalitu.pdf, (siječanj 2010.)

odredbe, može i dalje tražiti da osoba uz zahtjev za prijavu prebivališta priloži i potvrdu o odjavi ranijeg prebivališta.

Davanje lažnih i netočnih podataka, uz pokretanje prekršajnog postupka protiv prijavitelja, otvara mogućnost da nadležno tijelo po službenoj dužnosti donese rješenje o brisanju iz evidencije prebivališta, isto tijelo će prema odredbama Zakona o prebivalištu i boravištu građana morati odrediti novo prebivalište takvoj osobi. Davanje lažnog iskaza u upravnom postupku smatra se kaznenim djelom, za kojeg je propisana novčana ili kazna zatvora, sukladno Kaznenom zakonu RH.¹⁵

Sud ocjenjuje da je osporavana odredba u nesuglasju s odredbom članka 32. stavka 1., odredbama članka 14. i temeljnom vrednotom jednakosti iz članka 3. Ustava RH.

U Rješenju kojeg donosi Ustavni sud RH stoji:

„Prijedlog je djelomično osnovan.

Prvo treba naglasiti da Ustav ne poznaje termin "prebivalište", već samo "boravište". Stoga, pod ustavni termin "boravište" treba podvesti i zakonski termin "prebivalište", u značenju trajnog boravišta u mjestu u kojem građanin ima namjeru trajno živjeti, za razliku od boravišta kako ga definira Zakon o prebivalištu i boravištu građana u članku 5.

Dakle, i prebivalište iz članka 2. stavka 1. i boravište iz članka 5. Zakona o prebivalištu i boravištu građana (NN 53/91, 26/93, 29/94, 11/00) treba smatrati boravištem u smislu odredbe članka 32. stavka 1. Ustava.“

Dosadašnji Zakon o prebivalištu i boravištu nije predviđao mogućnost odjave prebivališta osobe bez njezina osobnog zahtjeva pa se tako često događalo da osobe koje nemaju nikakve veze sa prijavljenim prebivalištem (npr. ne stanuju odavno na prijavljenoj adresi) i dalje imaju isprave u kojima je ispisana adresa na kojoj ne stanuju i ostvaruju prava koja izlaze iz osnove prebivališta. To je uzrokovalo određene probleme prilikom sastavljanja popisa birača, izdavanja javnih isprava s netočnim podacima, nemogućnost pronalaženja osoba od strane sudova i drugih državnih tijela i slično. Evidencija prebivališta i boravišta građana stoga mora odgovarati stvarnom stanju građana, budući da se na prebivalištu temelji niz prava propisanih posebnim propisima: porezni propisi, propisi o zdravstvenoj zaštiti i

¹⁵ Članak 305., Kazneni Zakon, NN br. 61/15

zdravstvenom osiguranju, propisi o socijalnoj skrbi, propisi koji reguliraju prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, porezni propisi, radno-pravni propisi, sudska nadležnost i drugi. Građani koji u zakonom utvrđenom roku ne prijave promjene vezane uz svoje prebivalište ili boravište čine prekršaj koji je teško sankcionirati, jer se osobe nalaze na nepoznatim adresama, najčešće u inozemstvu, a pri tome se i dalje vode u evidenciji prebivališta. Zbog navedenih manjkavosti u dosadašnjem Zakonu o prebivalištu i boravištu građana, donijet je novi Zakon o prebivalištu kojim će se nastojati ukloniti poteškoće koje su nastale u primjeni prethodnog Zakona, a evidenciju prebivališta i boravišta građana u što većoj mjeri uskladiti sa stvarnim stanjem.¹⁶

III. DETALJNA ANALIZA ODREĐENIH ČLANAKA ZAKONA O PREBIVALIŠTU

- **Članak 1. glasi:**

Ovim se Zakonom uređuju uvjeti prijave i odjave prebivališta i boravišta hrvatskih državljana, vođenje zbirke podataka o prebivalištu i boravištu te postupci odjave prebivališta po službenoj dužnosti i promjena tih podataka.

Više o uvjetima prijave i odjave prebivališta kojima se uređuju osobna statusna prava građana možemo pronaći u čl. 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. i 13. ovog Zakona.

- **Članak 2. glasi:**

Prebivalište je mjesto i adresa u Republici Hrvatskoj na kojoj se osoba trajno nastanila radi ostvarivanja svojih prava i obveza vezanih za životne interese kao što su obiteljski, profesionalni, ekonomski, socijalni, kulturni i drugi interesi.

Boravište je mjesto i adresa u Republici Hrvatskoj gdje osoba privremeno boravi, ali se na toj adresi nije trajno nastanila u smislu odredbe stavka 1. ovoga članka.

¹⁶ Konačni prijedlog Zakona o prebivalištu, Vlada RH, Zagreb, prosinac 2012., str. 10 i dalje.

Boravište u Republici Hrvatskoj mogu imati i hrvatski državljani koji žive ili borave izvan Republike Hrvatske.

Boravište se prijavljuje ako traje dulje od 3 mjeseca ili je uvjetovano ostvarivanjem samo pojedinih prava i obveza vezanih za životne interese (zaposlenje, obrazovanje, dugotrajno liječenje i druge interese).

Mjesto u smislu ovoga Zakona je grad ili općina i naselje koje je u sastavu grada ili općine, sukladno propisima o područnom ustrojstvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Adresa u smislu ovoga Zakona je ulica ili trg i kućni broj evidentiran u registru prostornih jedinica što ga vodi nadležno tijelo.

Na adresu koja nije evidentirana u registru prostornih jedinica ne može se izvršiti prijava prebivališta ili boravišta (u daljnjem tekstu: nepostojeća adresa).

Kroz ovu zakonsku definiciju prebivališta, možemo uočiti kako pojam prebivališta ima dva elementa. Prvi element je faktični, fizički odnosno objektivni, a to je stanovanje na nekom mjestu, dodir osobe s određenom sredinom i teritorijem. Drugi element je voljni, psihički, odnosno subjektivni, što ga čini volja osobe da se na određenom mjestu trajno nastani.¹⁷ Da bi se zasnovalo stanje prebivališta, potrebna je postojanost oba elementa, dok za daljnje trajanje prebivališta oba elementa ne moraju postojati neprekidno istovremeno. Egzistira li samo jedan od njih, prebivalište i dalje postoji, kao osobno stanje. Tek nestankom oba elementa, prestaje. Kada osoba privremeno napusti mjesto i ima namjeru povratka, nije napustila prebivalište. Osoba koja je odlučila preseliti se drugdje, također nije napustila prebivalište sve dok njena namjera ne postane djelo. Definicije pojmova prebivališta i boravišta u Zakonu ne iziskuju ispitivanje subjektivne namjere osobe o njenom trajnom naseljenju ili pak privremenom boravljenju u nekom mjestu, nego je dovoljno utvrditi objektivne činjenice koje upućuju na trajnu povezanost osobe s nekim mjestom ili činjenice koje upozoravaju da osoba boravi u nekom mjestu privremeno.¹⁸ Dosadašnjim Zakonom o prebivalištu i boravištu građana prebivalište je bilo definirano kao mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi. Obzirom da je subjektivni element ove definicije

¹⁷ Dropulić, J., Statusna prava građana, Zagreb, Vizura, 2003., str. 370.

¹⁸ Kaleb, Z., Prikaz Zakona o prebivalištu i obveze policijskog postupanja prema njemu, Policija i sigurnost, br. 4-2013., str. 543.

tj. namjeru življenja teško provjeriti, pojam prebivališta je definiran kao mjesto u kojem se osoba trajno nastanila radi ostvarivanja svojih prava i obveza vezanih uz životne interese kao što su obiteljski, profesionalni, ekonomski, socijalni i drugi interesi. Kako je prebivalište i boravište definirano kao mjesto i adresa, člankom 2. definiran je pojam mjesta i adrese, da se izbjegne mogućnost dvojbe u značenju pojedinog pojma. Prebivalište je vrlo važno za određivanje nadležnosti u upravnom, parničnom ili izvanparničnom postupku. U upravnom postupku mjesna nadležnost se određuje propisima o upravno-teritorijalnoj podjeli, odnosno o ustrojstvu javnopravnih tijela.¹⁹ U tom smislu, ako drugačije nije propisano, prema prebivalištu stranke. Čl. 16. Zakona o općeupravnom postupku (ZUP) stavak 2., alineja 5. navodi „Ako stranka nema prebivalište na području Republike Hrvatske, nadležnost se određuje prema mjestu boravišta, a ako nema ni boravište, prema mjestu posljednjeg prebivališta, odnosno boravišta na području Republike Hrvatske.“

Na primjer, o zahtjevu za promjenu osobnog imena rješava nadležni ured državne uprave u županiji odnosno Gradski ured za opću upravu Grada Zagreba prema prebivalištu podnositelja zahtjeva.²⁰ Činjenica rođenja, sklapanja braka i smrti upisuje se u državne matice po mjestu posljednjeg prebivališta, u slučaju rođenja to je posljednje prebivalište roditelja djeteta u RH. Iznimno, činjenica rođenja nastala u inozemstvu upisuje se u maticu rođenih na temelju rješenja nadležnog ureda. Činjenica sklapanja braka u inozemstvu upisuje se u državnu maticu vjenčanih mjesta u kojem je posljednje zajedničko prebivalište bračnih drugova, i činjenica smrti nastala u inozemstvu upisuje se u maticu umrlih mjesta posljednjeg prebivališta umrlog.²¹ U izvanparničnim postupcima, koji se provode prema Obiteljskom zakonu, opća mjesna nadležnost također se određuje prema prebivalištu stranke protiv koje se vodi postupak. U ostavinskim postupku, mjesnu nadležnost ima sud na čijem je području ostavitelj imao prebivalište.²² Za suđenje u parničnim postupcima, općemjesno nadležan je sud na čijem području tuženik ima prebivalište. U sporovima protiv državljanina RH koji stalno živi u inozemstvu općemjesno nadležan je sud njegova posljednjeg prebivališta u RH. Za suđenje u bračnim sporovima, pored suda općemjesne nadležnosti nadležan je i sud na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište. Za utvrđivanje ili osporavanje očinstva ili materinstva, pored suda općemjesne nadležnosti nadležan je i sud na čijem području dijete ima prebivalište. Za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu na pokretninama

¹⁹ Čl.16. st.1., Zakon o općem upravnom postupku, NN br. 47/09

²⁰ Čl.6, st.3., Zakon o osobnom imenu, NN br. 118/12

²¹ Čl. 40., 41., Zakon o državnim maticama, NN br. 96/93, 76/13

²² Čl. 177., st.1., Zakon o nasljeđivanju, NN br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15

– bez naznačenog mjesta gdje se pokretnine nalaze, mjesno je nadležan sud na čijem se području nalazi prebivalište tuženika.²³

Prebivalište je jedna od važećih poveznica za određivanje nadležnosti sudova i u međunarodnom privatnom i procesnom pravu, te mjerodavnog prava za statusne, obiteljske, imovinske i dr. pravne odnose. U slučaju, da osoba nema državljanstvo ili joj se državljanstvo ne može utvrditi, mjerodavno pravo određuje se prema njezinu prebivalištu. U bračnim sporovima, ako su bračni drugovi državljani različitih država, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju prebivalište. Nadležnost suda RH postoji ako tuženik ima prebivalište u RH. Za odnose između djece i roditelja mjerodavno pravo je države čiji su državljani. Ako nemaju isto državljanstvo, mjerodavno pravo je države u kojoj oni svi imaju prebivalište.²⁴ Pravo na slobodan izbor prebivališta je pravo koje je u zaštiti prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života. U praksi se najčešće povrede prava na poštivanje privatnog i obiteljskog života čine kroz manipuliranje s institutom prebivališta. U praksi Europskog suda vidljiv je veliki broj slučajeva uskraćivanja prijave prebivališta.

Boravište je mjesto privremenog zadržavanja osobe na nekom području, bez namjere trajnog ostanka. Tu za razliku od prebivališta nedostaju svijest i volja za ostankom u nekom mjestu. Kroz ovaj Zakon u odnosu na dosadašnji, zamijenjeni su pojmovi privremenog i uobičajenog boravišta sa pojmom jedinstvenog boravišta, koje se definira kao mjesto i adresa u RH gdje osoba privremeno boravi, ali se na toj adresi nije trajno nastanila.

- **Članak 3. glasi:**

Prebivalište i boravište obvezno se prijavljuje policijskoj upravi ili postaji Ministarstva unutarnjih poslova (u daljnjem tekstu: nadležno tijelo), nadležnoj prema mjestu u kojem osoba ima prebivalište ili boravište.

Osobi koja mijenja prebivalište ili boravište, nadležno tijelo će po službenoj dužnosti evidentirati odjavu prethodnog prebivališta ili boravišta.

Osoba koja se iseljava iz Republike Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi dužna je odjaviti prebivalište. Odjava prebivališta podnosi se prije iseljenja. Ako osoba propusti

²³ Čl. 133. i 134. Ovršni zakon, NN br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16

²⁴ Čl. 12., 36. i 40., Zakon o rješavanju sukoba s propisima drugih zemalja u određenim odnosima, NN br. 53/91, 88/01

odjaviti prebivalište prije iseljenja, objavu mora zatražiti u roku od 15 dana od dana useljenja u drugu državu putem nadležne diplomatske misije – konzularnog ureda Republike Hrvatske u toj državi.

Evidentiranje odjave prebivališta osobe koja se iseljava iz Republike Hrvatske obavlja nadležno tijelo s čijeg područja je osoba odjavila prebivalište.

Ako osoba napušta prebivalište u trajanju duljem od godinu dana radi privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske u svrhu obrazovanja, obavljanja poslova koji nisu trajnog karaktera i vezani su za određeno vremensko razdoblje, dugotrajnog liječenja i drugih razloga dužna je to prijaviti nadležnom tijelu na čijem području ima prijavljeno prebivalište, neposredno ili putem nadležne diplomatske misije – konzularnog ureda Republike Hrvatske u inozemstvu, uz prilaganje odgovarajuće dokumentacije o razlozima privremenog odlaska.

Ako napuštanje prebivališta radi privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske potraje duže od pet godina osoba je dužna ponovno prijaviti odsutnost iz mjesta prebivališta tijelima iz stavka 5. ovoga članka i prijavu obnavljati nakon svakog daljnjeg proteka razdoblja od tri godine uz prilaganje dokumentacije o razlozima boravljenja izvan Republike Hrvatske.

Osoba iz stavka 5. ovoga članka, dužna je u roku od 15 dana od dana povratka u Republiku Hrvatsku to prijaviti nadležnom tijelu na čijem području ima prijavljeno prebivalište.

Obveze iz stavka 5. i 6. ovoga članka ne odnose se na državne službenike koji se po službenoj dužnosti u ime Republike Hrvatske upućuju na rad u inozemstvo niti članove njihovih obitelji.

Smatra se da osoba boravi izvan Republike Hrvatske duže od godinu dana i u slučaju kada ona povremeno dolazi u Republiku Hrvatsku, ali u razdoblju od godinu dana ne boravi u Republici Hrvatskoj ukupno dulje od tri mjeseca.

U smislu Zakona o prebivalištu, glede poslova prebivališta i boravišta stvarno nadležno tijelo je policijska uprava (PU) odnosno policijska postaja (PP) Ministarstva unutarnjih poslova, (u daljnjem tekstu: nadležno tijelo). Do 1991. god. evidenciju prebivališta i boravišta vodili su općinski organi. Iz odredaba čl. 3. ovog Zakona vidljivo je da su građani dužni prijaviti i odjaviti prebivalište, i prijaviti boravište, te prijaviti promjenu adrese stanovanja, kao i privremeni odlazak izvan RH, vremenski u određenom zakonskom roku, ovisno o situaciji i okolnostima. Prebivalište i boravište obvezno se prijavljuje policijskoj upravi ili postaji prema mjestu u kojem osoba želi stanovati, tj. trajno se nastaniti, ili

privremeno boraviti. Pod «promjenom adrese stanovanja» podrazumijeva se situacija kada u okviru istog mjesta prebivališta osoba mijenja stan. Jedinice lokalne samouprave, u okviru svojih djelatnosti ovlaštene su obavljati poslove koji se odnose i na uređenje naselja i stanovanja, a u okviru toga i na promjenu naziva ulica.²⁵ Tom promjenom, mijenja se i adresa stanovanja građana u toj ulici. U tom slučaju, pravna osoba koja donosi odluku o promjeni naziva ulice, u obvezi je o istoj obavijestiti tijelo koje vodi evidenciju o prebivalištu. A građani moraju u dogledno vrijeme uskladiti promjenu u osobnim dokumentima.

Boravište je privremenog karaktera, jer osoba u mjestu boravišta ne namjerava trajno ostati. Čl. 32. Ustava Republike Hrvatske propisuje da svatko tko se zakonito nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ime pravo slobode kretati se i birati boravište. Pisanom izjavom koja se daje prilikom prijave boravišta građaninu se ne ograničava ovo pravo slobodnog kretanja, već se traži potvrda da se u mjestu i na adresi gdje prijavljuje prebivalište/boravište i nastanio. Kada osoba u mjestu boravišta ostaje duže od dvije godine, tada se ne radi o boravištu već o prebivalištu, te je osoba dužna u tom mjestu prijaviti prebivalište. Iznimno, kako to propisuje odredba čl. 4. st. 4. novog Zakona boravište osoba koje se obrazuju ili u mjestu boravišta obavljaju poslove koji nisu trajnog karaktera, kao i osoba smještenih u raznim ustanovama, vjerskim zajednicama i drugim pravnim osobama, udomiteljskim obiteljima i kod drugih fizičkih osoba može trajati koliko traje obrazovanje, zaposlenje ili smještaj u ustanovama, drugim pravnim osobama i kod fizičkih osoba o čemu osobe moraju priložiti odgovarajuću dokumentaciju. O izvršenoj prijavi ili odjavi se izdaje potvrda od strane nadležnog tijela. Ovom zakonskim odredbama i propisanom procedurom se nastoji onemogućiti zloupotreba instituta boravišta, odnosno onemogućiti građane da u mjestu u kojem žive i rade niz godina, uzastopno prijavljuju boravište, a da prebivalište imaju prijavljeno u drugom mjestu ili mjestu rođenja, čime izbjegavaju svoje obveze prema jedinicama lokalne samouprave na čijem području žive i rade. Zakonom su također propisane iznimke kada se boravište može produživati tako da traje duže od dvije godine. Boravište je također značajno za određivanje mjesne nadležnosti tijela u upravnim i sudskim procesima. Ako stranka nema prebivalište u RH, mjesna nadležnost u upravnom postupku će se odrediti prema mjestu boravišta, a ako nema ni boravište, prema mjestu posljednjeg prebivališta, odnosno boravišta na području Republike Hrvatske.²⁶ Ako tuženik nema prebivalište u RH općemjesno je nadležan sud na

²⁵ Čl. 19., Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15

²⁶ Čl. 16., st. 5., Zakon o opće upravnom postupku, NN br. 47/09

čijem području tuženik ima boravište. Ako tuženik pored prebivališta ima i boravište u drugom mjestu, a prema okolnostima može se pretpostaviti da će tu dulje vremena boraviti, općemjesno je nadležan i sud boravišta tuženika.²⁷ U ostavinskom postupku, ako ostavitelj u vrijeme smrti nije imao prebivalište u RH, za ostavinski postupak mjesno je nadležan sud na čijem je području ostavitelj u to vrijeme imao boravište.²⁸ Boravište prijavljuju učenici i studenti u mjestima gdje se školuju, te sezonski radnici u mjestima gdje su privremeno zaposleni. Na osnovi prijave boravišta učenici i studenti te sezonski zaposlenici mogu ostvariti prava od ekonomskih, socijalnih i drugih interesa.

U Općem poreznom zakonu, mjesna određenost poreznog obveznika utvrđuje se za fizičke osobe prema prebivalištu ili uobičajenom boravištu.²⁹ U mnogim zakonskim propisima možemo pronaći pojam objašnjenja uobičajenog boravišta. Uobičajeno boravište, prema ovom Zakonu definira se kao mjesto u kojem se porezni obveznik zadržava pod okolnostima «na temelju kojih se može zaključiti da on u tom mjestu ili na tom području ne boravi samo privremeno.» U smislu toga Zakona, uobičajenim boravištem smatra se stalan ili vremenski povezan boravak u trajanju najmanje od 183 dana u jednoj ili dvije kalendarske godine. Za određivanje uobičajenog boravišta nisu važni kratkotrajni prekidi boravka koji ne traju dulje od jedne godine.³⁰

Pojam privremenog boravka možemo pronaći u zakonskoj odredbi Zakona o strancima, gdje se navodi kako stranci u RH mogu boraviti na «kratkotrajnom boravku, privremenom ili stalnom boravku».³¹ Zahtjev za odobrenje boravka stranaca u RH podnosi se u diplomatskoj misiji, odnosno u konzularnom uredu RH. O zahtjevu za odobrenje privremenog boravka odlučuje policijska postaja prema mjestu boravišta, odnosno namjeravanog boravka stranaca.³² Građanin koji privremeno boravi izvan mjesta svoga prebivališta i koristi uslugu noćenja u smještajnom objektu plaća boravišnu pristojbu.³³ Iz konteksta Zakona o strancima, može se zaključiti što se može smatrati privremenim boravkom, u tom smislu po čl. 14. st. 1. Zakona o strancima, strancu se u svrhu tranzita kroz RH ili u svrhu boravka na području RH izdaje kratkotrajna viza.

²⁷ Čl. 47. st. 2. i 3., Zakon o parničnom postupku, NN br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14

²⁸ Čl.177. st.2., Zakon o nasljeđivanju, NN br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15

²⁹ Čl. 37., Opći porezni zakon, NN br. 147/08, 18/11, 78/12, 136/12, 73/13, 26/15

³⁰ Čl. 38 st. 4., Opći porezni zakon, NN br. 47/08, 18/11, 78/12, 136/12, 73/13, 26/15

³¹ Čl. 44. i 45., Zakon o strancima, NN br. 130/11, 74/13

³² Čl. 50., Zakon o strancima, NN br. 130/11, 74/13.

³³ Čl.3. st.1., Zakon o boravišnjoj pristojbi, NN br. 152/08, 59/09, 97/13, 158/13, 30/14

Kako stoji u stavku 5. ovog članka, osobe koje napuštaju RH radi privremenog boravka u inozemstvu, na razdoblje duže od godinu dana, dužne su o tome obavijestiti nadležnu PU ili PP na čijem području imaju prijavljeno prebivalište. Za moguće, navedene razloge privremenog napuštanja zemlje potrebno je priložiti određenu dokumentaciju (svjedodžba, indeks, potvrda o školovanju, potvrda o zaposlenju, ugovor o radu, boravišna ili radna dozvola, liječnička dokumentacija i sl.). U slučaju da osoba ne posjeduje odgovarajuću dokumentaciju, potrebna je vlastoručno potpisana izjava o razlogu privremenog boravka u inozemstvu. Ukoliko osoba propusti obavijestiti PU ili PP prije svog odlaska, to može učiniti putem nadležne diplomatske misije – nadležnog konzularnog ureda RH na čijem području u inozemstvu boravi. Hrvatski sabor je na sjednici održanoj 13. srpnja 2007. godine donio Migracijsku politiku Republike Hrvatske za 2007./2008. godinu,³⁴ sa između ostalih i mjerom kojom se zahtjeva propisivanje obveze odjave hrvatskih državljana prilikom odlaska iz zemlje na razdoblje dulje od godinu dana. Prema ovoj mjeri građani su dužni po propisanoj obvezi obaviještavati nadležna tijela (PP/ PU ili konzularni ured RH). Ove odredbe su vrlo važne i nužne u primjeni Uredbe (EC) 826/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. godine o Statistici Zajednice o migracijama i međunarodnoj zaštiti. Države članice po ovoj Uredbi su u obvezi izvještavati Eurostat – Europski ured za statistiku o iseljavanju, kojeg definiraju kao radnju kojom osoba, koja je do tada bila uobičajeno nastanjena na teritoriju države članice, prestaje biti uobičajeno nastanjena u toj državi članici u periodu od najmanje godinu dana, odnosno u periodu za koji se očekuje da će trajati godinu dana. Evidencija odlazaka u inozemstvo nužna je u provođenju ove Uredbe, na koju se obvezuje republika Hrvatska. Najduže razdoblje boravka u inozemstvu može se prijaviti na razdoblje od 5 godina. Nakon povratka u RH građani su o tome dužni obavijestiti PU ili PP na čijem području imaju prijavljeno prebivalište. U slučaju ostanka nakon proteka roka od pet godina od dana odlaska, dužni su to ponovno prijaviti (PU ili PP, ili putem diplomatske misije – konzularnog ureda RH na čijem području u inozemstvu borave). U slučaju dužeg ostajanja, nakon proteka roka od pet godina u inozemstvu, dužni su prijavu obnavljati svake tri godine, te prilagati odgovarajuću dokumentaciju o razlozima boravljenja izvan RH. Građani koji borave u inozemstvu dulje od godine dana, a razlog nije trajnog karaktera (školovanje, zaposlenje, liječenje), kao i građani koji su u programu stambene obnove ili stambenog zbrinjavanja, a nekretnina nije obnovljena, vraćena, ili im je neriješen status stambenog zbrinjavanja u RH, te zbog toga borave u inozemstvu, dužni su o tome obavijestiti nadležno tijelo prema mjestu

³⁴ NN br. 83/07

prijavljenog prebivališta, i odgovarajućom dokumentacijom dokazati svoj privremeni boravak u inozemstvu, te da nemaju namjeru trajno se iseliti iz RH, kako se za iste ne bi pokretali postupci odjave prebivališta po službenoj dužnosti.

Za prijavu i odjavu prebivališta i boravišta, kao i za prijavu privremenog odlaska izvan RH, osoba je dužna nadležnom tijelu podnijeti odgovarajuće podatke, propisane Pravilnikom o sadržaju obrazaca i načinu vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu (NN 27/13), na temelju ovog Zakona.

- **Članak 4. glasi:**

Prijava prebivališta i boravišta podnosi se u roku od 15 dana od dana nastanjenja u mjestu i na adresi prebivališta, odnosno od dana dolaska u mjesto i na adresu boravišta.

Boravište se može prijaviti na razdoblje do godinu dana.

Ako osoba u mjestu i na adresi prijavljenog boravišta namjerava boraviti i nakon isteka roka od godine dana, dužna je u roku od 15 dana od isteka toga roka produžiti prijavu boravišta, s time da boravište ne može trajati duže od dvije godine.

Iznimno od stavka 3. ovoga članka, boravište osoba koje se obrazuju ili koje u mjestu boravišta obavljaju poslove koji nisu trajnog karaktera, kao i osoba smještenih u raznim ustanovama, vjerskim zajednicama i drugim pravnim osobama, udomiteljskim obiteljima i kod drugih fizičkih osoba može trajati koliko traje obrazovanje, zaposlenje ili smještaj u ustanovama, drugim pravnim osobama i kod fizičkih osoba o čemu osobe moraju priložiti odgovarajuću dokumentaciju.

O izvršenoj prijavi, odnosno odjavi nadležno tijelo izdaje potvrdu.

Rok od 15 dana od podnošenja prijave prebivališta i boravišta objektivnog je karaktera, računa se od radnje (odjava prebivališta / promjena adrese) stranke. Osim toga, on je i zakonski rok jer je određen jasnim zakonskim propisom i kao takav je neproduživ. Eventualno, zakonski rok se može produžiti pravnom odredbom iste snage, konkretno istim zakonom. Protiv osobe koja propusti u propisanom roku prijaviti prebivalište ili boravište ili

radi iseljenja iz RH ne odjavi prebivalište biti će pokrenut prekršajni postupak u smislu čl. 16. Zakona o prebivalištu (NN br. 144/12).

Službena osoba stranci izdaje potvrdu o prijavi i odjavi prebivališta te prijavi boravišta (vidjeti čl. 4. – Pravilnika o sadržaju obrazaca i načinu vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu).

Nadležno tijelo kod kojeg je prijavljeno prebivalište dužno je nakon obavljene prijave prebivališta obavijestiti državna tijela koja su nadležna za vođenje evidencije o građanskim stanjima. Tako su, prema čl. 14. st. 1. Zakona o registru birača nadležna tijela koja vode evidenciju o prebivalištu i boravištu građana dužna odmah dostaviti podatke o prijavljenim osobama sa navršenih 18 godina koje imaju prebivalište, kao i podatke o prijavi i odjavi prebivališta osoba koje su navršile 18 godina.

Također je i čl. 37. Zakona o obrani propisano da su nadležna tijela državne uprave dužna u roku od 15 dana od dana nastanka promjene obavijestiti nadležni ured (Ministarstvo obrane) o promjeni adrese prebivališta, odnosno boravišta.

- **Članak 5. glasi:**

Prijava ili odjava prebivališta i boravišta, odnosno prijava privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske podnosi se osobno.

Prijave za maloljetne osobe i osobe potpuno lišene poslovne sposobnosti te osobe djelomično lišene poslovne sposobnosti u pogledu davanja izjava ili poduzimanja radnji koje se odnose na osobna stanja u upravnoj stvari koja je predmet postupka podnose roditelji, odnosno skrbnici.

Kada roditelji maloljetne osobe imaju prijavljeno prebivalište ili boravište na različitim adresama, prebivalište ili boravište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi jednog roditelja, uz suglasnost drugog roditelja.

Ako roditelji maloljetne osobe ne žive u obiteljskoj zajednici, zahtjev podnosi roditelj s kojim maloljetna osoba živi na temelju odluke nadležnog tijela, a prebivalište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi tog roditelja.

Ako roditelji maloljetne osobe ne žive u obiteljskoj zajednici, a nije donesena odluka nadležnog tijela o tome s kojim će roditeljem maloljetna osoba živjeti, prebivalište maloljetne osobe prijavljuje se na adresi roditelja s kojim živi, uz suglasnost centra za socijalnu skrb.

U prijašnjim vremenima djeca su se tretirala poput stvari u vlasništvu oca. S vremenom, kroz XIX. st. kako je rasla briga za zaštitu djece, oformili su se zakonski propisi kroz koje se uvodi između ostalog nadzor nad djecom od strane vlasti. Određivanje prebivališta je također jedan od elemenata tog nadzora. U pravilu prebivalište roditelja u trenutku rođenja djeteta je i prebivalište djeteta što relevantno utječe na ostvarivanje budućih prava i interesa djeteta. Matični će ured po upisu činjenice rođenja o upisu izvijestiti nadležno tijelo radi upisa u evidenciju prebivališta. Ono što se događa u praksi – do donošenja odluke nadležnog tijela o tome s kojim će roditeljem maloljetna osoba živjeti je to da prođe dosta vremena te se maloljetnoj osobi ne može prijaviti prebivalište na adresi jednog roditelja bez suglasnosti drugog roditelja, koji obično odbija dati suglasnost. Maloljetniku to onemogućava ostvarivanje određenih prava koja proizlaze iz prebivališta, kao što su: pravo na zdravstvenu zaštitu, pravo na upis u predškolske/školske ustanove. Da bi se ovakve situacije izbjegle, zakonskom odredbom ovog članka propisano je da će se u tim slučajevima, prebivalište maloljetne osobe prijaviti na adresi roditelja s kojim stalno živi, uz suglasnost centra za socijalnu skrb. Prijedlog za ovu odredbu upućen je i od strane pravobraniteljice za djecu Republike Hrvatske.

Po sili zakona kada maloljetnik stariji od 16 god. zaključi brak steći će poslovnu sposobnost, prema čemu će moći slobodno mijenjati prebivalište, bez posredovanja roditelja. Maloljetnik stariji od 16 god. ukoliko postane roditelj, također može steći poslovnu sposobnost. Sud na prijedlog maloljetnika u izvanparničnom postupku odlučuje o stjecanju poslovne sposobnosti, uzimajući pritom u obzir i njegovu zrelost. Uz stjecanje poslovne sposobnosti steći će i pravo na slobodan izbor prebivališta.

Čl. 100. st. 1. Obiteljskog zakona navodi da se zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta između ostalog odnosi na promjenu prebivališta, odnosno boravišta djeteta.

Za osobe koje su poslovno nesposobne, te maloljetnike i punoljetne osobe kojima je oduzeta poslovna sposobnost, prijave podnosi njihov zakonski zastupnik, obično roditelj. Roditelji su i bez posebne punomoći ovlašteni podnositi značajnije podneske za osobu o kojoj skrbe glede njihova boravišta i prebivališta. Određivanje mjesta stanovanja djeteta uređeno je Obiteljskim zakonom (NN 103/15). Čl. 96. st. 1. prebivalište definira kao mjesto stanovanja djeteta, odnosno boravište njegovih roditelja.

- **Članak 6. glasi:**

Osobi koja nema mjesto i adresu stanovanja niti sredstava kojima bi mogla namiriti potrebu stanovanja (u daljnjem tekstu: beskućnik) nadležno tijelo će iznimno od odredbe članka 2. stavka 1. ovoga Zakona rješenjem utvrditi prebivalište na adresi ustanove socijalne skrbi ili kod drugih pružatelja usluge smještaja.

Protiv rješenja o utvrđivanju prebivališta iz stavka 1. ovoga članka, beskućnik i pružatelji usluge smještaja mogu pokrenuti upravni spor.

Beskućnici koji ne koriste usluge ustanova iz stavka 1. ovoga članka dužni su nadležnom tijelu prijaviti adresu za kontakt, koja može biti kod fizičke ili pravne osobe uz njihovu suglasnost.

Beskućnik je osoba koja nema gdje stanovati, boravi na javnom ili drugom mjestu koje nije namijenjeno za stanovanje i nema sredstava kojima bi mogla podmiriti potrebu stanovanja.³⁵ Dosadašnji Zakon o prebivalištu i boravištu građana nije rješavao pitanje utvrđivanja prebivališta osobama koje su korisnici usluga skrbi u raznim ustanovama, a koje nemaju mjesto stanovanja niti sredstava kojima bi mogle namiriti potrebu stanovanja (beskućnici) i nemaju uvjete za prijavu prebivališta pod uvjetima koje propisuje Zakon.³⁶ Kroz primjenu dosadašnjeg Zakona uočavali su se problemi da se određene ustanove i prenoćišta koje beskućnicima pružaju usluge smještaja protive tome da se osobama kojima pružaju svoje usluge utvrdi prebivalište na adresama istih. Novim Zakonom daje se nadležnost policijskim upravama i postajama za donošenje rješenja o utvrđivanju prebivališta beskućnicima na adresama ustanova socijalne skrbi ili kod drugih pružatelja usluga, a beskućnike koji ne koriste usluge tih ustanova se obvezuje da prijave adresu za kontakt. Zakon o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14, 99/15) beskućnika definira i kao korisnika socijalne skrbi (čl. 21. st. 9. citiranog Zakona). Zakon beskućnicima, između ostalog omogućava privremeni smještaj u prihvatilištima (čl. 25. citiranog Zakona). U tom procesu uloga centra za socijalnu skrb je nezaobilazna. Po službenoj dužnosti ili na vlastiti zahtjev korisnika će se pokrenuti postupak u centru za socijalnu skrb. Prema prebivalištu korisnika određuje se mjesna nadležnost centra. U slučaju da korisnik nema prijavljeno prebivalište,

³⁵ Zakon o socijalnoj skrbi (NN br., čl.4., t. 13.)

³⁶ Kaleb, Z., Prikaz Zakona o prebivalištu i obveze policijskog postupanja prema njemu, Policija i sigurnost, br. 4-2013., str. 543.

tada se mjesna nadležnost određuje prema boravištu. Ako korisnik nema prijavljeno ni prebivalište niti boravište, tada je nadležan centar za socijalnu skrb u kojem se korisnik zatekne, na čijem području privremeno boravi. Činjenice da beskućnici zapravo nemaju riješeno pitanje osobnog statusa, dovode do zastoja i zapreka u postupku, jer zbog nedostatka osobne dokumentacije ne mogu ostvariti prava iz socijalne skrbi, zajamčena Zakonom. Jedan od primjera zastoja u postupku je utvrđivanje nadležnosti. Tu problematiku regulira Zakon o prebivalištu, člankom 6., koji omogućava prijavu prebivališta i boravišta beskućnika na fiktivnoj adresi, čime pridonosi izradi osobne dokumentacije, a samim time i ostvarivanju prava iz područja socijalnog sustava. Jasno je da ustanove socijalne skrbi nisu stambeni objekti i na adresama tih ustanova se ne može prijaviti prebivalište u smislu definicije prebivališta (čl. 2 st. 1.), ali u ovom slučaju se i ne radi o prijavi prebivališta od strane beskućnika nego o utvrđivanju prebivališta rješenjem policijske uprave ili postaje, kako bi beskućnik na temelju utvrđenog prebivališta mogao ishoditi osobnu iskaznicu, kao osnovnu identifikacijsku ispravu i ostvariti određena prava koja proizlaze iz prebivališta. Beskućnici kod prijave za adrese za kontakt daju nadležnom tijelu i podatke o adresi za kontakt i imenu i prezimenu fizičke osobe ili nazivu i sjedištu pravne osobe kod koje prijavljuju adresu za kontakt te njihovu suglasnost. Osoba je dužna prilikom prijave i odjave dati istinite podatke.³⁷ Članak 7. Pravilnika o sadržaju obrazaca i načinu vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu („Narodne novine“, broj 27/13) navodi: „Za beskućnike kojima se prebivalište utvrđuje na temelju odredbe članka 6. stavka 1. Zakona o prebivalištu (»Narodne novine« broj: 144/2012), u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu se u rubriku u koju se evidentira mjesto i adresa prebivališta unosi i oznaka: „članak 6. stavak 1. ZP“. Prijava adrese za kontakt beskućnika iz članka 6. stavka 3. Zakona o prebivalištu (»Narodne novine« broj: 144/2012), evidentira se u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu u posebnu podevidenciju: „Adrese za kontakt beskućnika članak 6. stavak 3. ZP.“ Prilikom evidentiranja adrese za kontakt beskućnika iz stavka 3. ovoga članka evidentira se: datum prijave, osobni identifikacijski broj i/ili matični broj građana, ime i prezime, rođeno prezime, ime roditelja, datum i mjesto rođenja, a za rođene izvan Republike Hrvatske i država rođenja, državljanstvo, ukoliko beskućnik uz hrvatsko državljanstvo ima i državljanstvo neke druge države, nacionalna pripadnost, ukoliko se želi izjasniti o svojoj nacionalnoj pripadnosti, zanimanje, školska ili

³⁷ Kaleb, Z., Prikaz Zakona o prebivalištu i obveze policijskog postupanja prema njemu, Policija i sigurnost, br. 4-2013., str. 550.

stručna sprema beskućnika, mjesto i adresa koju prijavljuje za kontakt, ime i prezime ili naziv i sjedište te osobni identifikacijski broj i/ili matični broj osobe koja je dala suglasnost beskućniku da njenu adresu prijavi za kontakt.“

- **Članak 7. glasi:**

Vojne osobe koje stanuju u vojarnama ili drugim vojnim ustanovama, osobe smještene u objektima posebne namjene ministarstva nadležnog za unutarne poslove, domovima za starije i nemoćne osobe, učeničkim i studentskim domovima kao i osobe smještene u kaznionicama, zatvorima, maloljetničkim zatvorima i odgojnim ustanovama, domovima za žrtve obiteljskog nasilja i skloništima za žrtve trgovanja ljudima, dužne su prijaviti boravište, a mogu prijaviti i prebivalište na adresama ustanova u kojima su smještene, sukladno pravilima o unutarnjem redu tih ustanova.

Ovaj članak propisuje obvezu osoba koje su smještene u raznim ustanovama da prijave svoje boravište, pa i prebivalište, ako već nemaju prijavljeno prebivalište u nekom drugom mjestu, u skladu sa pravilima unutarnjeg reda. Spomenute ustanove svojim Statutima i Pravilnicima određuju način prijave boravišta i prebivališta osoba smještenih na njihovim adresama. Mjesto stalnog boravka neke osobe ima značaj prilikom određivanja uvjeta za korištenje smještaja u određenoj ustanovi. Tako, pravo na uslugu smještaja u odgojnim ustanovama, za vrijeme školovanja imaju učenici i studenti koji se školuju izvan mjesta stalnog boravka. Prema unutarnjem uređenju, sa svakim učenikom/studentom domovi sklapaju ugovor o međusobnim pravima i obvezama. Prilikom prijave, odnosno potpisivanja ugovora, učenik/student prilaže potrebnu dokumentaciju, nakon čega, administrativni referent preuzima odgovornost o vođenju evidencije i prijavi boravka učenika/studenata na novoj adresi. Na temelju prijave boravka učenici/studenti ostvaruju druga prava od ekonomsko – socijalnih interesa, kao što su popusti na prehranu, javni prijevoz i dr. Za ustanove koje nude uslugu smještaja starijim i nemoćnim osobama, osobama koje nisu u stanju brinuti se same za sebe, prilikom smještaja u odgovarajuće ustanove potreban je skrbnik tj. zakonski zastupnik, koji nakon što ispuni potrebne uvjete, potpisuje ugovor sa ustanovom.

- **Članak 8. glasi:**

Osoba koja prijavljuje i odjavljuje prebivalište i boravište ili prijavljuje privremeni odlazak izvan Republike Hrvatske daje nadležnom tijelu podatke na propisanom obrascu.

Ministar nadležan za unutarnje poslove pravilnikom će propisati sadržaj obrazaca prijave i odjave prebivališta, prijave boravišta i prijave privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske te sadržaj pisane izjave iz članka 10. stavka 1. ovoga Zakona.

Propisane obrasce iz stavka 1. ovoga članka nadležno tijelo dužno je učiniti dostupnim osobama koje ih koriste u ostvarivanju svojih prava i obveza.

Obrasci su propisani odgovarajućim podzakonskim aktom. Na temelju Pravilnika o sadržaju obrazaca i načinu vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu (NN 27/13), kojeg donosi ministar na temelju Zakona o prebivalištu, propisan je sadržaj obrasca prijave i odjave prebivališta, prijave boravišta i prijave privremenog odlaska izvan RH, te sadržaj pisane izjave. Tako u čl. 2. Pravilnika stoji:

„Sadržaj obrasca prijave i odjave prebivališta, prijave boravišta i prijave privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske propisan je na prednjici Obrasca 1 koji je tiskan uz ovaj Pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Sadržaj obrasca izjave koju daje podnositelj zahtjeva za prijavu prebivališta i boravišta o tome da se u mjestu i na adresi prebivališta ili boravišta nastanio propisan je na poledini Obrasca 1 koji je tiskan uz ovaj Pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Podnositelj zahtjeva za prijavu prebivališta i boravišta, izjavu iz stavka 2. ovoga članka daje pred službenom osobom.“

Prema članku 11. Pravilnika, Obrazac 1 kao i sva dokumentacija koja se koristi za postupke evidencije prijave i odjave prebivališta ili boravišta, po službenoj dužnosti čuva se 5 godina. Čl. 9. novog Zakona jasno propisuje potrebne podatke koje osoba daje na obrascu iz čl.8.

OBRAZAC 1
Zaokružite razlog popunjavanja

- A) PRIJAVA PREBIVALIŠTA
 B) ODJAVA PREBIVALIŠTA
 C) PRIJAVA BORAVIŠTA
 D) PRIJAVA PRIVREMENOG ODLASKA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

1.	Osobni identifikacijski broj i/ili matični broj građana			
2.	Ime i prezime			
3.	Rođeno prezime			
4.	Ime roditelja			
5.	Rođen(a)	Dan, mjesec i godina		Država (za rođene u inozemstvu)
		Mjesto		
6.	Državljanstvo (ukoliko osoba ima i državljanstvo neke druge države)			
7.	Nacionalna pripadnost (ukoliko se osoba želi izjasniti o svojoj nacionalnoj pripadnosti)			
8.	Zanimanje, školska ili stručna sprema			
9.	Mjesto i adresa odakle dolazi	Grad ili općina		
		Naselje		
		Ulica ili trg i kućni broj		
		Država (za osobe koje dolaze iz inozemstva)		
10.	Mjesto i adresa na koju se prijavljuje	Grad ili općina		
		Naselje		
		Ulica ili trg i kućni broj		
11.	Broj članova kućanstva na čiju se adresu osoba prijavljuje	kat	površina stana	broj stana
12.	Ime i prezime ili naziv i sjedište stanodavca te osobni identifikacijski broj i/ili matični broj stanodavca			
13.	Mjesto i adresa prebivališta s koje se osoba odjavljuje radi iseljavanja iz Republike Hrvatske		Zemlja i mjesto u koje se useljava:	
14.	Mjesto i adresa prebivališta koju napušta radi privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske		Zemlja i mjesto izvan Republike Hrvatske u koje privremeno odlazi, na koje vrijeme i razlog odlaska	
15.	Mjesto i adresa za kontakt beskućnika		Ime i prezime ili naziv i sjedište fizičke ili pravne osobe koja daje suglasnost za prijavu adrese za kontakt te njihov OIB i/ili MBG	
..... (mjesto i datum podnošenja prijave)	 (potpis podnositelja zahtjeva)		

Napomena:

13. popunjavaju osobe koje odjavljuju prebivalište zbog iseljavanja iz Republike Hrvatske
 14. popunjavaju osobe koje prijavljuju napuštanje prebivališta zbog privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske
 15. popunjavaju beskućnici koji prijavljuju adresu za kontakt

Osoba je dužna dati točne i istinite podatke

Slika 1 – prikaz obrasca za prijavu i odjavu prebivališta/boravišta – Obrazac 1

IZJAVA

kojom ja _____,
(ime i prezime)

rođen-a _____,
(datum i mjesto rođenja)

OIB i/ili MBG _____,
(upisati osobni identifikacijski broj i/ili matični broj građana)

pod materijalnom i kaznenom odgovornošću izjavljujem da sam se nastanio-nastanila* /
privremeno boravim** u mjestu _____,
(grad ili općina)

naselje _____,
(naselje u sastavu grada ili općine)

na adresi _____,
(ulica ili trg te kućni broj)

u stanu/kući koje sam ja vlasnik***/suvlasnik***,

koje je vlasnik**** _____,
(ime i prezime stanodavca)

OIB i/ili MBG _____,
(upisati osobni identifikacijski broj i/ili matični broj stanodavca)

Upoznat sam da je za davanje netočnih i neistinitih podataka u izjavi predviđena novčana
kazna od 500,00 do 5000,00 kuna.

Identitet osobe koja daje izjavu utvrđen je uvidom u _____

(popunjava službena osoba)

Mjesto i datum davanja izjave

Potpis osobe koja daje izjavu

* podcrtava osoba koja prijavljuje prebivalište

** podcrtava osoba koja prijavljuje boravište

*** podcrtava osoba koja prijavljuje prebivalište/boravište u vlastitom stanu/kući

**** ispunjava osoba koja koja prijavljuje prebivalište/boravište kod stanodavca

Elektroničkim putem se također može izvršiti prijava boravišta, ispunjavanjem obrasca „Obrazac – elektronička prijava boravišta“. Obrazac za ovu vrstu prijave dostupan je na službenoj web stranici MUP-a.

- **Članak 10. glasi:**

Prilikom prijave prebivališta i boravišta osoba daje pisanu izjavu da se u mjestu i na adresi prebivališta ili boravišta nastanila.

Izjava iz stavka 1. ovoga članka daje se na obrascu iz članka 8. stavka 1. ovoga Zakona.

Osoba koja prijavljuje prebivalište ili boravište na adresi stanodavca dužna je priložiti i ovjerenu izjavu stanodavca kojom on daje suglasnost za prijavu, a stanodavac može suglasnost dati i neposredno kod nadležnog tijela koje evidentira prijavu.

Osoba koja daje stan na korištenje drugoj osobi na razdoblje duže od tri mjeseca dužna je nadležnom tijelu u roku od 15 dana od dana kad je stan dala na korištenje dostaviti podatke o osobi kojoj je stan dala na korištenje te mjestu i adresi na kojoj se stan nalazi, a nadležno tijelo će te podatke evidentirati u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu.

U slučaju sumnje u danu izjavu iz stavka 1. ovoga članka, prije evidentiranja prijave, nadležno tijelo ima ovlast izvršiti terensku provjeru na toj adresi, radi utvrđivanja istinitosti izjave.

Nadležno tijelo neće evidentirati prijavu prebivališta ili boravišta ako terenskom provjerom utvrdi neistinitost dane izjave, odnosno ako se prijava odnosi na nepostojeću adresu.

U slučajevima iz stavka 6. ovoga članka, nadležno tijelo dužno je osobi na adresu navedenu na temelju članka 9. stavka 1. podstavka 9. ovoga Zakona dostaviti pisanu obavijest da njena prijava prebivališta ili boravišta nije evidentirana u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu.

Protiv postupanja nadležnog tijela iz stavka 6. ovoga članka, osoba može izjaviti prigovor čelniku policijske uprave nadležne prema mjestu u kojem osoba namjerava

prijaviti prebivalište ili boravište. Čelnik policijske uprave o izjavljenom prigovoru odlučuje rješenjem.

Protiv rješenja čelnika policijske uprave iz stavka 8. ovoga članka žalba nije dopuštena, a može se pokrenuti upravni spor.

Prilikom prijave i odjave prebivališta ili boravišta izjava se daje i potpisuje na obrascu radi racionalnosti. Tako se od građana traži da potvrde da su se nastanili u određenom mjestu na adresi gdje prijavljuju prebivalište ili boravište. Iz ovog članka vidljiva je zadaća službenih osoba, koje u skladu s odredbama ovog Zakona, moraju, kroz utvrđivanje pravnog interesa podnositelje zahtjeva ograničiti, pa čak i spriječiti realizaciju protupravnih interesa koja se može izazvati pomoću podataka iz evidencije prebivališta. Izjave koje se obvezno podnose prilikom prijave prebivališta i boravišta imaju svojstvo uvjerenja. Ukoliko se ne dokaže egzistencija pravnog interesa, zahtjev se može odbiti, kao i u slučaju ako službena osoba posumnja, tj. osnovano sumnja da bi se podaci iz evidencije mogli zloupotrijebiti. Termin „osnovana sumnja“ pravni je standard uvriježen kod odlučivanja o pokretanju kaznenog postupka pa se i tumači sukladno odredbama Zakona o kaznenom postupku i pravilima kriminalistike. Kod osnovane sumnje službena osoba služi se indicijama da će podatci biti zloupotrebjeni. Njih bi trebalo biti dvije i ne bi smjele počivati na običnim nagađanjima. Da bi bio pravni, pravni interes mora biti neposredan, osoban i utemeljen na zakonu. U praksi nailazimo na razna dokazivanja, pa je tako uvjerenje o nečijem prebivalištu isprava kojom se dokazuje nečije službeno prijavljeno prebivalište, ali ne i isprava kojom se *a priori* dokazuje faktični boravak u nekom mjestu za određeni period.³⁸

U kontekstu primjene poreznih propisa, odnosno obveze plaćanja poreza citiram iz presude Upravnog suda (US – 1932/99-6 od 15. veljače 2001. god.) sljedeće: „Samo uvjerenje o prebivalištu nije relevantan dokaz o činjenici da se predmetna kuća koristi za stalno stanovanje, već je potrebno dokazati da se u navedenoj kući uistinu živi“. Presudom Upravnog suda odlučeno je da nije povrijeđen zakon na štetu tužitelja kada porezno upravno tijelo nije prihvatilo uvjerenje o prebivalištu kao relevantan dokaz o činjenici da se nekretnina koristi za stalno stanovanje tužitelja. Opći porezni zakon (čl. 37. i 38.) samostalno utvrđuje mjesnu određenost poreznog obveznika, odnosno kriterije za utvrđivanje prebivališta, koji će

³⁸ Dropulić, J., Statusna prava građana, Zagreb, Vizura, 2003., str. 396.

se primijeniti u slučaju dvojbe – odgovara li podatak javne isprave o prebivalištu stvarnom stanju.

Kada osoba prijavljuje prebivalište ili boravište kod druge osobe ili stanodavca, uz izjavu kako se u mjestu i na adresi nastanila mora pribaviti i suglasnost stanodavca za prijavu. Tako štiteći pravo stanodavca onemogućava se trećim osobama da bez njegove suglasnosti, na adresi nekretnine koju on posjeduje prijave prebivalište ili boravište. Stanodavac koji je dao suglasnost osobi kojoj daje stan na korištenje, svojom suglasnošću ne garantira da će ta osoba stvarno prijaviti prebivalište ili boravište. Stoga je stanodavac odredbom stavka 4. čl. 10. obvezan nadležnom tijelu dostaviti podatke o toj osobi u roku od 15 dana od dana kada je dao stan osobi na korištenje duže od tri mjeseca.

U slučaju iz stavka 6. ovog članka, stranci će se dostaviti pismena obavijest na adresu koju je u obrascu navela kao adresu s koje se doseljava na novu adresu koju želi prijaviti. Protiv takvog postupanja nadležnog tijela stranka može izjaviti prigovor čelniku nadležnog tijela, mjesno nadležnog prema mjestu u kojem stranka namjerava prijaviti prebivalište ili boravište, u skladu s člankom 156. Zakona o opće upravnom postupku.³⁹ Protiv rješenja čelnika, nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima.⁴⁰

- **Članak 11. glasi:**

Pravne osobe, obrtnici i fizičke osobe koje pružaju usluge smještaja dužne su prijaviti nadležnom tijelu boravište osoba kojima pružaju usluge smještaja duže od tri mjeseca.

Ovim člankom propisana je obveza prijave boravišta od strane pravnih osoba, obrtnika i fizičkih osoba koje pružaju usluge za smještaj. Prijave se podnose nadležnom tijelu prema mjestu u kojem se nalaze stambeni prostori za smještaj, to mogu biti stanovi, sobe, apartmani, vikendice, kuće za odmor. Pravilnik o sadržaju i načinju vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu, čl. 3. propisuje: „Stanodavac koji je dao suglasnost za prijavu

³⁹ NN br. 47/09

⁴⁰ NN br. 20/10 i 143/12

prebivališta ili boravišta osobe kojoj daje stan na korištenje pred službenom osobom koja evidentira prijavu prebivališta ili boravišta, nije dužan policijskoj upravi ili postaji dostaviti podatke iz članka 10. stavka 4. Zakona o prebivalištu (NN broj 144/2012)“ koji glasi: „Osoba koja daje stan na korištenje drugoj osobi na razdoblje duže od tri mjeseca dužna je nadležnom tijelu u roku od 15 dana od dana kad je stan dala na korištenje dostaviti podatke o osobi kojoj je stan dala na korištenje te mjestu i adresi na kojoj se stan nalazi, a nadležno tijelo će te podatke evidentirati u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu.“

- **Članak 12. glasi:**

Policijska uprava na čijem području osoba ima prijavljeno prebivalište po službenoj će dužnosti donijeti rješenje o odjavi prebivališta osobe ako se terenskom provjerom utvrdi da osoba stvarno ne živi na prijavljenoj adresi ili o tome bude obaviještena od strane tijela javne vlasti te drugih pravnih i fizičkih osoba.

Tijela javne vlasti koja u provođenju postupaka iz svoje nadležnosti dođu do saznanja da osoba ne živi na adresi prijavljenog prebivališta, dužna su o tome izvijestiti nadležnu policijsku upravu.

Prije donošenja rješenja o odjavi prebivališta osobe, nadležna policijska uprava mora utvrditi činjenice i okolnosti na temelju kojih se može nedvojbeno zaključiti živi li osoba na adresi prijavljenog prebivališta.

Nadležna policijska uprava će postupiti sukladno odredbama ovoga članka i u slučaju kada utvrdi da se osoba iselila s područja Republike Hrvatske, a nije odjavila prebivalište kod nadležnog tijela ili putem nadležne diplomatske misije – konzularnog ureda Republike Hrvatske u inozemstvu.

Iznimno od stavka 1. ovoga članka, nadležna policijska uprava neće donijeti rješenje o odjavi prebivališta osoba koje su imale prijavljeno prebivalište sukladno propisima važećim do stupanja na snagu ovoga Zakona ako su:

– napustile prebivalište radi privremenog odlaska izvan Republike Hrvatske i o tome obavijestile nadležno tijelo u skladu s odredbama članka 3. stavaka 5. i 6. ovoga Zakona, te su o razlozima privremenog odlaska priložile odgovarajuću dokumentaciju,

– obuhvaćene programom obnove ili stambenog zbrinjavanja, a nekretnina im još nije obnovljena, vraćena ili nisu na drugi način stambeno zbrinute u Republici Hrvatskoj.

Protiv rješenja iz stavaka 1. i 4. ovoga članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Policajska uprava ima ovlast po službenoj dužnosti donijeti rješenje o odjavi prebivališta onoj osobi za koju utvrdi da nikada nije živjela na prijavljenoj adresi i osobi koja je živjela na prijavljenoj adresi, ali je odselila u neko drugo mjesto u Republici Hrvatskoj ili izvan Republike Hrvatske, a nije odjavila prebivalište u Republici Hrvatskoj. Rješenje o odjavi prebivališta je moguće donijeti i za osobu koja živi na drugoj nepoznatoj adresi u istom mjestu. Postupak odjave prebivališta pokreće se ne temelju utvrđenih podataka od strane policijske uprave ili na temelju dostavljenih podataka od strane tijela javne vlasti, ili zainteresirane pravne i fizičke osobe. U slučaju kada se radi o javnim tijelima, ona su dužna obavijestiti policijsku upravu kada za vrijeme provođenja svojih postupaka utvrde da osoba ne živi na adresi koja joj je upisana za prebivalište. Prije samog donošenja rješenja o odjavi prebivališta, policijska uprava će utvrditi činjenice i okolnosti na temelju kojih može nedvojbeno donijeti rješenje o odjavi prebivališta sa određene adrese. Iznimka postoji za osobu koja je napustila prebivalište radi privremenog odlaska izvan RH (čl. 3. st. 5.), te prijavila odlazak kako to propisuju odredbe ovog Zakona. Za osobe koje su obuhvaćene programom obnove ili stambenog zbrinjavanja, ako im nekretnina još nije obnovljena ili vraćena postupak se neće provoditi. Onoj osobi za koju policijska uprava terenskom provjerom dokaže da ne živi na prijavljenoj adresi ili o tome dobije saznanja od strane javnih tijela ili dr. pravnih i fizičkih osoba, također će po službenoj dužnosti donijeti rješenje o odjavi prebivališta. Žalba protiv rješenja nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor. Kada u provođenju postupka odjave prebivališta po službenoj dužnosti policijska uprava dođe do podataka o mjestu u Republici Hrvatskoj u kojem osoba živi neprijavljeno, obavijestit će

mjesno nadležnu policijsku upravu, koja je dužna upozoriti osobu na obvezu prijave prebivališta i posljedice neizvršavanja iste (čl.13. Zakona).

- **Članak 14. glasi:**

Zbirku podataka o prebivalištu i boravištu vodi ministarstvo nadležno za unutarnje poslove.

Zbirka podataka o prebivalištu i boravištu sadrži podatke o:

- *osobama koje imaju prijavljeno prebivalište na području Republike Hrvatske,*
- *osobama koje su prijavile boravište na području Republike Hrvatske,*
- *osobama koje su odjavile prebivalište zbog trajnog iseljenja iz Republike Hrvatske,*
- *osobama koje su nadležnom tijelu prijavile privremeni odlazak izvan Republike Hrvatske koji traje duže od godinu dana,*
- *svim prijavljenim prebivalištima i boravištima,*
- *utvrđenim prebivalištima i adresama za kontakt beskućnika,*
- *osobama kojima je po službenoj dužnosti odjavljeno prebivalište,*
- *obavijestima osoba koje su dale stan na korištenje drugim osobama na razdoblje duže od tri mjeseca,*
- *adresama za dostave u sudskim postupcima koje su osobe nadležnom tijelu prijavile sukladno odredbama propisa kojim je uređen parnični postupak.*

Zbirka podataka iz stavka 1. ovoga članka vodi se na središnjem informacijskom sustavu ministarstva nadležnog za unutarnje poslove, a adresni podaci moraju biti usklađeni s propisima kojima se uređuje vođenje prostornih jedinica.

Ministar nadležan za unutarnje poslove pravilnikom će propisati način vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu.

Ministarstvo nadležno za unutarnje poslove će nadležnom tijelu koje vodi registar birača elektroničkim putem, bez odgode, dostaviti podatke o svim promjenama u zbirci podataka o prebivalištu za osobe koje su navršile 18 godina života, sukladno odredbama zakona kojim se uređuje vođenje registra birača.

Ovaj članak propisuje da je voditelj zbirke podataka o prebivalištu i boravištu Ministarstvo za unutarnje poslove, te sadržaj podataka zbirke o prebivalištu i boravištu. Zbirka podataka vodi se na informacijskom sustavu ministarstva nadležnog za unutarnje poslove, sadržaj podataka mora biti usklađen s propisima koji uređuju vođenje prostornih jedinica. Ministar unutarnjih poslova ima ovlast urediti način vođenja zbirke, a to može učiniti pravilnikom. O svim promjenama u zbirci podataka za osobe koje su navršile 18 godina života voditelj zbirke podataka o prebivalištu i boravištu dužan je elektroničkim putem bez odgode dostaviti podatke tijelu koje vodi registar birača. Uvjeti pod kojima se vrši obrada osobnih podataka propisani su čl. 15. Zakona o prebivalištu, kojim je također uređena zaštita osobnih podataka. Ministarstvo za unutarnje poslove dužno je dati podatke iz zbirke podataka na zahtjev državnih tijela, pravnih osoba te građana koji za to imaju pravni interes. Ministarstvo će isto odbiti ukoliko podnositelj zahtjeva ne dokaže postojanje pravnog interesa ili u slučaju postojanja osnovane sumnje da će se podatci zlouporabiti.

IV. PRAKSA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA (ESLJP)

Da prebivalište nije bitno vezano samo za ostvarivanje brojnih prava koja proizlaze na temelju prebivališta, već da je ono bitno i za ljudsku psihi, tj. način odgoja djece, kulturu življenja i načina ponašanja, zorno nam prikazuju neke od presuda Europskog suda za ljudska prava (ESLJP). Zanimljiva je širina prava na dom i tumačenje iste od strane ESLJP. U *Priručniku o europskom antidiskriminacijskom pravu*, te iz primjera prakse koji su opisani u

Priručniku nailazimo na brojna područja koja sama po sebi ne definiraju institut prebivališta, ali na isti imaju jak utjecaj. Tako stoji da:

„Direktiva o rasnoj jednakosti ne definira stanovanje. Ipak, predlaže se da se to područje tumači u kontekstu međunarodnih zakona o ljudskim pravima, posebno prava na poštivanje doma, prema članku 7. Povelje EU-a o temeljnim pravima i članku 8. EKLJP-a (s obzirom da su sve države članice EU-a potpisnice EKLJP-a te da će potpisnica uskoro postati i sama Unija), te prava na primjereno stanovanje, sadržanog u članku 11. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (kojega su sve države članice potpisnice). Europski sud za ljudska prava široko tumači pravo na dom, u svrhu uključivanja u taj pojam i mobilnih kuća poput karavana i prikolica, i to čak i u slučaju njihova nelegalnog postavljanja. Prema Odboru UN-a za gospodarska, socijalna i kulturna prava primjereno stanovanje mora zadovoljiti niz zahtjeva, a osobito: mora biti dostatne kvalitete da osigura zaštitu od elementarnih nepogoda, mora zadovoljiti kulturne potrebe svojih stanovnika (pa to onda uključuje vozila, karavane, šatore i druge nestalne objekte), mora adekvatnom infrastrukturom biti vezano za komunalne i zdravstvene usluge, za javne usluge te za mogućnost rada. Mora pružati i adekvatnu zaštitu od prisilne i brze deložacije te biti pristupačno. Takvo poimanje stanovanja susreće se i u pristupu Agencije EU-a za temeljna prava (FRA) i njenom sažetom izvješću pod nazivom *Stanje kuća Roma i Putnika u Europskoj uniji: koraci prema jednakosti*.“⁴¹

4.1. Neki od primjera iz sudske prakse ESLJP:

a) Chapman protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 27238/95)

Sally Chapman je u trajno vlasništvo kupila zemljište s namjerom da na njemu živi ali ne u kući nego u 'karavani' – kamp prikolica – mobilna kuća. Odbijena joj je dozvola za življenje na tom komadu zemlje i dobila je 15 mjeseci da ga napusti. Tužila je UK Europskom sudu za ljudska prava jer kako je tvrdila da su joj ista bitno povrijeđena i to po člancima 8. i 14. U samom procesu je sudjelovao i sud za manjine jer se konkretno radilo o Romima i njihovim posebnim standardima. Slučaj je riješen

⁴¹ Priručnik o europskom antidiskriminacijskom pravu, Imprimerie Centrale, Luksemburg: Ured za službene publikacije Europske unije, 2011., str. 72.

negativno za Chapman iz razloga što je u njenom slučaju bilo bitno održati javni red i mir u mjestu kupljenog zemljišta, i izgled tog mjesta sa kamp prikolicom umjesto kućom bi znatno unazadio prostorni plan građenja koji je naposljetku svojevrsan 'zakon' koji se mora ispoštovati. Zakon o prebivalištu jasno govori da bi osoba imala adresu i na istoj prijavljeno boravište/prebivalište mora biti fiksna i do tih osoba se mora doći, u slučaju Chapman ona je željela ipak zadržati svoj način življenja (nomadski način) koji je romskim obiteljima običaj koji se poštuje generacijama. Zakoni u UK bi se trebali ipak uskladiti sa zakonima o romskim manjinama da bi se izbjegle ovakve situacije.⁴²

b) Buckley protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br. 20348/92)

Kao i u prethodnom slučaju i ovdje su "Putnici – Romi" kupili zemljišta u različitim dijelovima Velike Britanije te na njih naselili svoje karavane na ista zemljišta bez prethodne dozvole koja bi im omogućila zakonito okupiranje zemljišta, na kojem se mogu trajno naseliti i imati zakonito prebivalište. Također su neki završili u zatvoru jer nisu ispoštovali zakonske naputke i nisu htjeli napustiti određena zemljišta. Europski sud za ljudska prava je kao i u prethodnom slučaju presudio negativno za tužitelje jer ni njima kao i S. Champan po konvenciji nisu narušena prava (bar ona na koja su se pozivali), iako po svemu sudeći jesu prekršena, prvenstveno se mora poštivati zakon i prava svih ostalih ljudi koji žive na tom području.⁴³

c) James, Wells i Lee protiv Ujedinjenog Kraljevstva (br.25289/94)

Za razliku od prethodna dva slučaja, ovaj slučaj je riješen pozitivno za tužitelje, jer su po mišljenju suda povrijeđena prava zajamčena člankom 5. Iako su bili zatvoreni (u zatvoru) smatrali su da im nije bilo dopušteno da se potpuno rehabilitiraju ili ukoliko jesu nije im to uzeto u obzir prilikom izlaska iz zatvora kada

⁴² Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava, Champan protiv Ujedinjenog Kraljevstva dostupno na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59154#{"itemid":\["001-59154"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59154#{), (18. siječnja 2001.)

⁴³ Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava, Champan protiv Ujedinjenog Kraljevstva dostupno na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["case Buckley"\],"sort":\["docnamesort Ascending"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-58076"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{), (29. rujna 1996.)

su za to imali ispunjene uvjete. Svoj trojici je bilo zajedničko primjerice nemogućnost pronalaska stalnog mjesta za boraviti jer službene osobe nisu javnosti obznanile da je svoju kaznu odradio u potpunosti i da ih je boravak u instituciji rehabilitirao te da imaju pravo naći prebivalište po svom osobnom izboru. To im je uskraćeno postupcima nadležnih institucija, nisu se potrudili naći im smještaj na dugoročno vrijeme.⁴⁴

d) Sisojeva i drugi protiv Latvije (br. 60654/00)

U ovo slučaju ruski državljani (bar njih dvoje jer treća nema niti jedno državljanstvo) se pozivaju na kršenje prava čl. 34. Konvencije, naime slučaj pokazuje da je za prebivalište izuzetno bitno imati državljanstvo te ukoliko imate prebivalište u nekoj drugoj zemlji, da ta ista zemlja ima ugovor sa ovom drugom. Sisojevi su u ovom slučaju tužili vlasti da su ih maltretirali i zastrašivali jer treća stranka nije imala kako rusko tako ni latvijsko državljanstvo, pa su tim putem htjeli ishoditi dozvole za trajno prebivalište, naposljetku je Sud odlučio da im prava na pozivani članak nisu povrijeđena, jer su svi dobili dozvolu za stalni boravak u Latviji.⁴⁵

e) Luczak protiv Poljske (br. 77782/01)

Francuski poljoprivrednik, koji je živio i radio u Poljskoj, žalio se što mu je odbijen pristup posebnom sustavu socijalnog osiguranja u Poljskoj, uspostavljenom za potporu isključivo poljskih poljoprivrednika, a bez prava na pristup stranih državljana. Europski sud za ljudska prava složio se da je podnositelj zahtjeva bio u usporedivoj situaciji s poljskim poljoprivrednicima koji su imali pravo na korištenje povlastica navedenog sustava, jer je imao stalni boravak u Poljskoj, gdje je plaćao poreze kao i domaći državljani, doprinoseći tako financiranju sustava socijalnog osiguranja i jer je ranije sudjelovao u obveznom sustavu socijalnog osiguranja.⁴⁶

⁴⁴ Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava, Champan protiv Ujedinjenog Kraljevstva, dostupno na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["gypsies"\],"respondent":\["GBR"\],"documentcollectionid2":\["GRAND CHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-59157"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{), (18. siječnja 2001.)

⁴⁵ Sudska praksa Europskoga suda za ljudska prava, Sisojeva i drugi protiv Latvije, dostupno na: <file:///C:/Users/Student/Downloads/002-2913.pdf>, (15. siječnja 2007.)

⁴⁶ Sudska praksa Europskoga suda za ljudska prava, Priručnik o europskom antidiskriminacijskom pravu, Luczak protiv Poljske, dostupno na:

f) Anakomba Yula protiv Belgije (br. 45413/07)

Podnositeljica koja je bila državljanka Konga nezakonito je boravila u Belgiji. Nedugo nakon poroda istekla joj je dozvola boravka te je zatražila njezino produljenje. Razvela se od muža Kongoanca i zajedno s biološkim ocem djeteta koji je Belgijanac, započela utvrđivanje djetetova očinstva. Da bi to postigla, morala je pokrenuti postupak protiv supruga unutar godine dana od djetetova rođenja. Podnositeljica je zatražila pravnu pomoć kako bi pokrila sudske troškove, zbog nedostatka financijskih sredstava. No to joj je odbijeno jer se takva pomoć pružala samo državljanima iz država koje nisu članice Vijeća Europe u svrhu ostvarenja prava na boravak. Podnositeljici je savjetovano da okonča postupak produljenja dozvole boravka i opet uloži zahtjev. ESLJP je zaključio da je u takvim okolnostima podnositeljica bila uskraćena za svoje pravo na pravično suđenje, te da je to bilo temeljeno na njenom državljanstvu. Država je neopravdano diferencirala osobe sa i bez dozvole boravka u okolnostima ozbiljnih obiteljskih problema, uz prekratak rok za utvrđivanje očinstva i usred postupka produljenja dozvole boravka.⁴⁷

⁴⁷ Sudska praksa Europskoga suda za ljudska prava, Priručnik o europskom antidiskriminacijskom pravu, Anakomba Yula protiv Belgije, dostupno na:

V. ZAKLJUČAK

Kroz razradu teme ovoga rada, posebno analizirajući i uspoređujući što propisuju odredbe pojedinih članaka Zakona o prebivalištu i boravištu građana, te novoga Zakona o prebivalištu zaključka sam kako je novi Zakon znatno stroži u sadržaju odredbi kod preciznijeg prijavljivanja prebivališta i boravišta, te sadrži strože prekršajne sankcije uz predviđanje brisanja prebivališta od strane nadležnog tijela koje je ovlašteno za tu radnju, bez osobnog zahtjeva stranke, što dosadašnji Zakon nije predviđao. Upravo na taj način se nastojala spriječiti zloupotreba instituta prebivališta i boravišta. Jasno su određeni dokumenti kojima osoba dokazuje namjeru prebivanja u određenom mjestu. Obzirom da je Ustavni sud u svojoj Odluci NN br. 11/00 ukinuo one odredbe kojima se zahtjeva svojevrsni dokaz prebivanja, odnosno dokaz o osiguranom stalnom stanovanju i zaposlenju, građani su zaštićeni i u smislu od traženja drugih dokumenata ili uvjeta koji se mogu na sličan način tumačiti. Da još uvijek postoje određeni nedostaci dokazuju nam primjeri sudske prakse, ne samo u RH, već i u mnogim drugim zemljama. Iz tih primjera jasno je vidljivo kako se prostor manipulacijama, te uskraćivanju za određena prava, upravo rađa iz naknadnog donošenja podzakonskih akata, čije odredbe precizno i jasno nisu definirane, pa čak ni usklađene sa Zakonom koji bi jedini jasno trebao propisivati postupak radnji za uređenje raznih prava koja proizlaze iz prebivališta.

UB.

VI. POPIS KRATICA:

čl. – članak

st. – stavak

br. – broj

PP – policijska postaja

PU – policijska uprava

MUP – Ministarstvo unutarnjih poslova

USRH – Ustavni sud Republike Hrvatske

ESLJP – Europski sud za ljudska prava

NN – Narodne novine

RH – Republika Hrvatska

dr. – drugo

sl. – slično

tj. – to jest

itd. – i tako dalje

VII. PRAVNI IZVORI I LITERATURA:

A) *Knjige i članci:*

1. Bačić, A. i dr., Pravni leksikon, Leksikografski zavod Miroslava Krleže, Zagreb, 2007.
2. Borković, I., Upravno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2002.
3. Dropulić, J., Statusna prava građana, Vizura, Zagreb 2003.
4. Gross, M., Počeci moderne Hrvatske, Zagreb, 1985.
5. Kaleb, Z., Prikaz Zakona o prebivalištu i obveze policijskog postupanja prema njemu, Policija i sigurnost, br. 4 – 2013.
6. Priručnik o europskom antidiskriminacijskom pravu, Imprimerie Centrale, Luksemburg: Ured za službene publikacije Europske unije, 2011.

B) *Pravni akti:*

1. Zakon o prebivalištu, NN br. 144/12, 158/13.
2. Ustav republike Hrvatske, NN br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
3. Kazneni zakon, NN br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15.
4. Zakon o opće upravnom postupku, NN br. 47/09.
5. Zakon o osobnom imenu, NN br. 118/12.
6. Zakon o državnim maticama, NN br. 96/93, 76/13.
7. Zakon o nasljeđivanju, NN br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15.
8. Ovršni zakon, NN br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16.
9. Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima, NN br. 53/91, 88/01.
10. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15.

11. Zakon o parničnom postupku , NN br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14.
12. Opći porezni zakon, NN br. 147/08, 18/11, 78/12, 136/12, 73/13, 26/15, 44/16.
13. Zakon o strancima, NN br. 130/11, 74/13.
14. Zakon o boravišnoj pristojbi, NN br. 52/08, 59/09, 97/13, 158/13, 30/14.
15. Zakon o socijalnoj skrbi, NN br. 157/13, 152/14, 99/15, 52/16.
16. Obiteljski zakon, NN br. 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11, 61/11, 25/13, 05/15.
17. Pravilnik o sadržaju obrazaca i načinu vođenja zbirke podataka o prebivalištu i boravištu , NN br. 511-01-152-8553/3-2013.
18. Odluka USRH, br. U-I-496/1998. od 16.2.1999., NN br. 11/00.
19. Rješenje USRH, broj U-I-496/1998 od 16. veljače 1999., NN br. 22/99.

C) Mrežne veze:

1. [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{) – HUDOC European Court of Human Right (Europski sud za ljudska prava)
2. http://www.gong.hr/media/uploads/dokumenti/Clanci/GONG_Komentari_Zakon_o_Prebivalitu.pdf - GONG